

Bekendtgørelse om energimærkning af bygninger¹⁾

I medfør af § 2, stk. 3, § 3, stk. 7, § 4, § 5, stk. 3, § 7, stk. 3, § 10, stk. 2, § 12, stk. 1, §§ 14 og 15, § 24, stk. 1, nr. 1, § 24, stk. 2, § 24 a, § 25, stk. 1, § 28, stk. 3, § 28 a, § 29, stk. 4, nr. 1 og 2, § 31, stk. 2, § 32, stk. 3, og § 35, stk. 2, i lov om fremme af energibesparelser i bygninger, jf. lovbekendtgørelse nr. 636 af 19. juni 2012, som ændret ved lov nr. 1876 af 29. december 2015, og § 32 a i forvaltningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014, fastsættes efter bemyndigelse i henhold til § 4, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 436 af 11. maj 2012 om Energistyrelsens opgaver og beføjelser:

Kapitel 1

Anvendelsesområde, definitioner m.v.

§ 1. Denne bekendtgørelse omhandler energimærkning af bygninger i medfør af lov om fremme af energibesparelser i bygninger.

Stk. 2. Alle bygninger, hvor der anvendes energi til regulering af indeklimaet, skal energimærkes efter reglerne i §§ 16-18, medmindre de er undtaget efter §§ 3-5.

§ 2. I denne bekendtgørelse forstås ved:

- 1) Bygning: En enkeltstående konstruktion med vægge og tag, der i Bygnings- og Boligregistret (BBR) er angivet som en bygning. Ved række- og kædehus (lodret adskillelse mellem enhederne) (130 og 131) og dobbelthus (to boliger med lodret adskillelse mellem enhederne) (130 og 132) skal hver enhed energimærkes, som var det én bygning, jf. dog § 6, stk. 2.
- 2) Certificeret energimærkningsfirma: En virksomhed, som er certificeret til at foretage energimærkning af bygninger efter § 22.
- 3) Certificerende organ: En virksomhed, som er akkrediteret til at foretage certificering af energimærkningsfirmaer efter § 28 eller § 29.
- 4) Dobbeltcertificering: Én certificering af et kvalitetsstyringssystem, der dels medfører, at virksomheden opfylder kravene til et certificeret kvalitetsstyringssystem efter bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygninger, og dels er certificeret som energimærkningsfirma efter § 22.

5) Ejendom: Et matrikelnummer eller flere matrikelnumre, som ifølge notering i matriklen skal holdes forenet, jf. lov om udstykning og anden registrering i matriklen jf. lovbekendtgørelse nr. 1213 af 7. oktober 2013. En ejendom omfatter de bygninger, som står på matrikelnummeret eller -numrene.

6) Ejer: En ejer af en bygning eller, for så vidt angår ejerlejligheder, en ejerforening eller, for så vidt angår boligfællesskaber, en andelsboligforening, et boliganpartsselskab eller et boligaktieselskab, jf. dog § 13, hvor ejerbegrebet tillige kan omfatte en ejer af en ejerlejlighed eller en overdrager af en andel, anpart eller aktie i et boligfællesskab, og § 16, stk. 2, om projektsalg.

7) Energikonsulent: En person, der i et certificeret energimærkningsfirma er ansvarlig for udarbejdelsen af energimærkningen.

8) Kvalitetssikring: Den proces, hvor en virksomhed eller sagkyndig institution bemyndiget af Energistyrelsen varetager opgaver vedrørende kvalitetssikring af energimærkningsordningen, jf. § 37, stk. 3.

9) Samlet etageareal: Summen af de samlede bolig- og erhvervsarealer som defineret i BBR for en bygning. Ved beregningen af det samlede etageareal fradrages arealer, som i BBR er registreret under de anvendelser, der er nævnt i §§ 3 og 4.

10) Uvildig ekspert: En uvildig ekspert til attesting (energimærkning) af bygninger i et andet EU-land i medfør af national lovgivning eller administrative bestemmelser, som gennemfører artikel 17 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/31/EU af 19. maj 2010, om bygningers energimæssige ydeevne (omarbejdning).

11) Offentlige organer: "ordregivende myndigheder" som defineret i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/18/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter.
Stk. 2. Anvendelseskode i BBR er anført i parentes i denne bekendtgørelse.

§ 3. Bygninger, der ifølge registrering i BBR helt eller overvejende anvendes til følgende erhverv, er undtaget fra krav om energimærkning:

1) Erhvervsmæssig produktion vedrørende landbrug, gartneri, skovbrug, og lign. (211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219), herunder blandt andet husdyrbrug, fjerkræavl, pelsdyrfarm, stutteri, kennel, gartneri, frugtavl, planteskole, dambrug, sten-, grus-, tørve- og brunkulsudvinding. Stuehuse til landbrug er dog omfattet af krav om energimærkning uanset 1. pkt. og stk. 2.

2) Erhvervsmæssig produktion vedrørende industri, værksteder og lign. (221, 222, 223, 229). Herved forstås bygninger, der benyttes til fremstillingsvirksomhed og forarbejdning samt lagervirksomhed i forbindelse hermed, herunder blandt andet bryggervirksomhed (tappehal og lign.) garveri-, trykkeri-, jernstøberi- og slagterivirksomhed, sko-, tobak-, tekstil-, papir- og brødfabrikation, fotolaboratorium og lign.

3) Energiproduktion, distribution og lign. (231, 232, 233, 234, 239).

4) Anden bygning til landbrug, industri m.v. (290).

Stk. 2. Hvis over halvdelen af det samlede etageareal i en bygning anvendes til formål, som er nævnt i stk. 1, er bygningen som helhed undtaget fra krav om energimærkning.

§ 4. Bygninger, der ifølge registrering i BBR anvendes til følgende formål, er undtaget fra krav om energimærkning:

- 1) Bygninger, der anvendes til gudstjenester og andre religiøse formål (414).
- 2) Sommerhus (510).
- 3) Kolonihavehus (540).
- 4) Garage med plads til et eller to køretøjer (910).
- 5) Carport (920).
- 6) Udhus (930).

§ 5. Følgende kategorier af bygninger er undtaget fra krav om energimærkning uanset registrering i BBR:

- 1) Fritliggende bygning med et samlet etageareal på under 60 m².
- 2) Bygning, der sælges med henblik på nedrivning.
- 3) Bygning, hvor det opvarmede areal er mindre end 60 m² og højst udgør 25 pct. af det samlede etageareal.
- 4) Bygning, som er fredet efter lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger.
- 5) Bygning, hvor det ikke er muligt at udføre en retvisende energimæssig beregning på grund af væsentlige mangler i bygningens varmeanlæg eller klimaskærm.

Kapitel 2

Udarbejdelse, udlevering og opsætning af energimærkning

§ 6. Energimærkning udarbejdes for hver enkelt bygning, selv om der er flere bygninger beliggende på den pågældende ejendom, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Der kan udarbejdes fælles energimærkning for flere bygninger ved energimærkning af nyopførte række- og kædehus (130 og 131) og dobbelthus (130 og 132), hvis der ved færdigmeldingen foreligger en fælles energiramme for disse.

§ 7. Energimærkning af bygninger udføres af certificerede energimærkningsfirmaer, jf. dog kapitel 10. Det certificerede energimærkningsfirma er ansvarligt for udarbejdelse og indberetning af energimærkningen.

§ 8. Det certificerede energimærkningsfirma skal udarbejde energimærkningen i overensstemmelse med de retningslinjer, som er fastsat i medfør af §§ 11 og 12 og på grundlag af en bygningsgennemgang, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Enfamiliehuse (110, 120, 130, 131 og 132), hvor færdigmelding af byggeriet er sket i kalenderåret 25 år før årstallet for energimærkningen eller senere, kan energimærkes uden en bygningsgennemgang, jf. dog stk. 3 og § 18, stk. 1, 2. pkt.

Stk. 3. Enfamiliehuse, hvor der er indsendt ansøgning om byggetilladelse efter den 31. marts 2006 i henhold til Tillæg 10 til Bygningsreglement for småhuse 1998, kan kun energimærkes uden bygningsgennemgang efter stk. 2, hvis der er gennemført energimærkning inden færdigmelding, jf. § 11 i lov om fremme af energibesparelser i bygninger.

Stk. 4. Energimærkning uden bygningsgennemgang efter stk. 2 er betinget af, at ejer garanterer i form af en erklæring, at der ikke er gennemført bygningsændringer, der væsentligt påvirker bygningens energimæssige ydeevne.

§ 9. Energimærkningen skal udarbejdes i en standardiseret energimærkningsrapport for pågældende bygningskategori. Energimærkningsrapporter genereres af Energistyrelsen og offentliggøres på Energistyrelsens hjemmeside.

Stk. 2. Det certificerede energimærkningsfirma skal i elektronisk form indberette de oplysninger, der indgår i en energimærkning til Energistyrelsen.

Stk. 3. En energimærkning får gyldighed, når det certificerede energimærkningsfirma efter stk. 2 har indberettet de oplysninger, der indgår i energimærkningen, til Energistyrelsen, og Energistyrelsen derefter har sendt energimærkningsrapporten med energimærkningsnummer til det certificerede energimærkningsfirma. Energistyrelsen kan afvise indberetningen og afslå tildeling af et energimærkningsnummer, hvis energimærkningen ikke opfylder Energistyrelsens retningslinjer, jf. §§ 11 og 12.

Stk. 4. Det certificerede energimærkningsfirma skal opbevare dokumentation for den gennemførte energimærkning i energimærkets gyldighedsperiode, jf. § 15. Forpligtelsen til at opbevare den nævnte dokumentation i energimærkets gyldighedsperiode, jf. § 15 ophører ikke, hvis firmaet ophører med at være certificeret energimærkningsfirma.

§ 10. Ejere, der har indgået aftale med et certificeret energimærkningsfirma om at få udarbejdet en energimærkning, skal give det certificerede energimærkningsfirma de oplysninger om bygningen, som er nødvendige for udarbejdelsen af energimærkningen. Ejeren skal herunder give det certificerede energimærkningsfirma adgang til at indhente oplysninger om de tidligere udførte energimærkninger og eftersyn af tekniske anlæg, der er indberettet i elektronisk form til Energistyrelsen.

Stk. 2. Ejers forpligtelse efter stk. 1 gælder tilsvarende, hvis aftalen om udarbejdelse af en energimærkning indgås af andre, der er berettigede til at indgå en sådan aftale efter § 6, stk. 2-4, i lov om fremme af energibesparelser i bygninger.

§ 11. Energimærkning af bygninger udarbejdes i overensstemmelse med bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter, der også fastsætter regler om indberetning af energimærkninger og dokumentation af energimærkningen.

§ 12. Energimærkning af bygninger baseres på bygningens beregnede energiforbrug, beregnet på grundlag af bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter.

Stk. 2. Ved udleje af en hel eller dele af en bygning med etageboliger, institutioner, bygninger til handel og service (140, 150, 160, 190, 310, 321, 322, 323, 324, 325, 329, 331, 332, 333, 334, 339, 390, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 419, 421, 422, 429, 430, 441, 442, 443, 444, 449, 490, 520, 521, 522, 529, 531, 532, 533, 534, 535, 539, 590) kan energimærkningen dog baseres på det målte forbrug. Ved udleje af bygninger, der anvendes til kontor, handel, lager og lign. (321, 322, 323, 324, 325, 329), og hvor lejemålet udgør mindst 25 pct. af det samlede opvarmede etageareal i bygningen, skal energimærkningen dog baseres på det beregnede forbrug.

Stk. 3. Energimærkning på basis af målt energiforbrug, jf. stk. 2, forudsætter, at der foreligger månedlige aflæsninger af energiforbruget over mindst 1 år. Indholdet af den krævede måling skal omfatte dels en måling af elforbruget og dels månedlige aflæsninger af

- 1) bygningens forbrug af energi til opvarmning, herunder varmt brugsvand,
- 2) de energiforbrugende installationers driftsforhold, og

3) udetemperatur.

§ 13. Det certificerede energimærkningsfirma skal efter anmodning udlevere energimærkningsrapporten i papirversion til ejeren af bygningen. Denne forpligtelse gælder i minimum 7 år fra energimærkets indberetning, jf. § 9, stk. 4.

Stk. 2. Ejeren kan udlevere energimærkningen i elektronisk form til den, der efter reglerne i §§ 6-8 b og § 15 a i lov om fremme af energibesparelser i bygninger er berettiget til at få energimærkningen udleveret.

Stk. 3. Via portalen boligejer.dk gøres energimærkningen tilgængelig for den til enhver tid værende ejer af en bygning.

Stk. 4. Energistyrelsen skal opbevare den indberettede dokumentation for den gennemførte energimærkning i energimærkets gyldighedsperiode, dog minimum i 7 år fra indberetningsdatoen. Den til enhver tid værende ejer af en bygning kan i perioden, hvor Energistyrelsen er forpligtet til at opbevare dokumentationen, få elektronisk adgang til oplysninger vedrørende det pågældende energimærke, som er indberettet til Energistyrelsen.

§ 14. Dokumenter kan indsendes til Energistyrelsen i elektronisk form, jf. dog § 9, stk. 2. Dokumenter i elektronisk form skal anvende digital signatur med et sikkerhedsniveau svarende til OCES-standard eller højere.

Stk. 2. Energistyrelsen kan bestemme, at certificerede energimærkningsfirmaer skal fremsende materiale til Energistyrelsen og teknisk revisor i elektronisk form.

Kapitel 3

Gyldighedsperioden af energimærkning

§ 15. Energimærkninger har gyldighed i 10 år.

Stk. 2. Gyldighedsperioden for en energimærkning regnes fra den dato, hvor Energistyrelsen har sendt energimærkningsrapporten med energimærkningsnummer til det certificerede energimærkningsfirma, jf. § 9, stk. 3. Hvis en energimærkning efterfølgende berigtiges, fastholdes den oprindelige gyldighedsperiode.

Stk. 3. Hvis der efter udarbejdelsen af energimærkningen er gennemført ændringer, som i væsentligt omfang påvirker bygningens energimæssige ydeevne, vil den tidligere udarbejdede energimærkning ikke være gyldig.

Kapitel 4

Energimærkning ved salg, udleje og overdragelse af andel m.v.

§ 16. Ved salg, jf. § 6 i lov om fremme af energibesparelser i bygninger, skal der foreligge en energimærkning for bygningen.

Stk. 2. Ved indgåelse af aftale om salg af en bygning eller af en lejlighed heri (projektsalg), skal den, som er bygherre for bygningen, fremlægge energimærkning for køber inden ibrugtagningen, jf. § 18, stk. 1. Dette gælder ligeledes ved aftaler om salg indgået inden eller under opførelsen af bygningen, men med overtagelse efter færdiggørelsen.

§ 17. Ved udleje eller overdragelse af en andel m.v., jf. §§ 7 og 8 i lov om fremme af energibesparelser i bygninger, skal der foreligge en energimærkning for bygningen.

Stk. 2. Tidsbegrænset udlejning af højst 4 ugers varighed pr. udlejning er undtaget fra kravet i stk. 1.

Kapitel 5

Energimærkning ved nybyggeri

§ 18. Inden ibrugtagning eller færdigmelding af en ny bygning skal ejeren lade udarbejde en energimærkning af bygningen, medmindre der er foretaget energimærkning ved projektsalg efter § 16, stk. 2. Energimærkning af nybyggeri foretages på grundlag af en bygningsgennemgang.

Stk. 2. Tilbygninger er undtaget fra energimærkning af nye bygninger efter stk. 1.

§ 19. Energimærkning efter § 18 udarbejdes efter afslutningen af de nævnte byggearbejder. Ved byggeri, der afsluttes i etaper, udarbejdes energimærkningen efter hver etape.

Stk. 2. Energistyrelsen fremsender automatisk energimærkningen til den kommunale bygningsmyndighed med henblik på afslutningen af byggearbejdet.

§ 20. Den, der projekterer og udfører byggeri, som skal energimærkes efter § 18, skal efter anmodning levere den fornødne dokumentation for skjulte konstruktioner og tekniske anlæg til det certificerede energimærkningsfirma, der har indgået aftale med ejeren om udarbejdelse af energimærkningen.

Kapitel 6

Certificerede energimærkningsfirmaer

§ 21. Virksomheder, der er certificeret som energimærkningsfirma af et certificerende organ, jf. § 28, kan udføre energimærkning af bygninger efter denne bekendtgørelse.

Stk. 2. Certificering af energimærkningsfirmaer skal ske i henhold til "DS/EN ISO 9001 om kvalitetsstyringssystemer - systemkrav" og Supplerende krav til virksomheder, der udfører energimærkning, jf. bilag 1. ISO standard "DS/EN ISO 9001" kundgøres ikke i Lovtidende, men kundgøres ved, at de pågældende tekniske specifikationer ligger til gennemsyn i Energistyrelsen.

§ 22. Virksomheder, der er dobbeltcertificeret af et certificerende organ, jf. § 27, kan udføre energimærkning af bygninger efter denne bekendtgørelse.

Stk. 2. Dobbeltcertificering skal ske i henhold til "DS/EN ISO 9001 om kvalitetsstyringssystemer - systemkrav" og Energistyrelsens supplerende krav til virksomheder, som ønsker en dobbeltcertificering af kvalitetsstyringssystemet fra et akkrediteret certificerende organ, jf. bilag 3. ISO standard "DS/EN ISO 9001" kundgøres ikke i Lovtidende, men kundgøres ved, at de pågældende tekniske specifikationer ligger til gennemsyn i Energistyrelsen.

Stk. 3. En virksomhed, der har opnået en dobbeltcertificering, skal opfylde krav, som følger af denne bekendtgørelse samt krav, der følger af bekendtgørelse om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af boliger.

§ 23. En virksomhed, som er blevet certificeret som energimærkningsfirma efter denne bekendtgørelse, skal med henblik på registrering indgive en anmeldelse til Energistyrelsen vedlagt dokumentation for certificeringen. Energistyrelsen træffer afgørelse om, hvorvidt betingelserne for registrering er opfyldt.

Stk. 2. Energistyrelsen fører et offentligt tilgængeligt register over certificerede energimærkningsfirmaer. Energimærkning kan udføres, når virksomheden har fået meddelelse fra Energistyrelsen om optagelse i registret.

§ 24. Energistyrelsen træffer afgørelse om registrering af det certificerede energimærkningsfirma senest 4 uger efter modtagelse af anmeldelsen, jf. dog stk. 2. Fristen løber fra det tidspunkt, hvor al dokumentation er fremsendt.

Stk. 2. Fristen i stk. 1 kan forlænges én gang, hvis sagens kompleksitet berettiger det. Energistyrelsen begrundet forlængelsen og varigheden af forlængelsen og meddeler dette til det certificerede energimærkningsfirma inden udløbet af fristen i stk. 1.

Stk. 3. Når Energistyrelsen har modtaget anmeldelse fra det certificerede energimærkningsfirma, sender Energistyrelsen hurtigst muligt en kvittering til det certificerede energimærkningsfirma med oplysning om:

- 1) sagsbehandlingsfristen, jf. stk. 1 og 2,
- 2) at den anmeldende certificerede virksomhed ikke må udføre opgaver som certificeret energimærkningsfirma efter denne bekendtgørelse, før den har fået meddelelse fra Energistyrelsen om optagelse i registret og
- 3) klageadgang.

Stk. 4. Hvis anmeldelsen er ufuldstændig, oplyses den anmeldende virksomhed hurtigst muligt herom og om, at der skal indgives yderligere dokumentation og om en eventuel indvirkning på sagsbehandlingsfristen, jf. stk. 1 og 2.

§ 25. Et certificeret energimærkningsfirma skal være dækket af en professionel ansvarsforsikring, som dækker eventuelle bygningsskader, som firmaet kan pålægges ansvaret for som følge af dets rådgivning som certificeret energimærkningsfirma.

§ 26. Det certificerede energimærkningsfirma skal snarest muligt oplyse Energistyrelsen om ændringer i eller bortfald af en certificering og om forhold vedrørende det certificerende organ, som indebærer, at det certificerede energimærkningsfirma ikke længere opfylder betingelserne for at foretage energimærkning af bygninger, jf. § 21.

Stk. 2. Registreringen i Energistirelsens register over certificerede energimærkningsfirmaer ophører umiddelbart, hvis firmaet meddeler Energistyrelsen, at firmaet ikke længere ønsker at være registreret som certificeret energimærkningsfirma.

Kapitel 7

Dobbeltcertificerede virksomheder

§ 27. Kapitel 1, 2, 3, 5, §§ 22-27 kapitel 8-15, finder tilsvarende anvendelse for virksomheder, der er dobbeltcertificerede efter bilag 3.

Kapitel 8

Akkrediterede certificerende organer

§ 28. En virksomhed kan kun foretage certificering af energimærkningsfirmaer efter denne bekendtgørelse, hvis virksomheden er akkrediteret som certificerende organ af Den Danske Akkrediterings- og Metrologifond, DANAK den Danske Akkrediteringsfond, eller et tilsvarende anerkendt akkrediteringsorgan, som har undertegnet den europæiske samarbejdsorganisation for akkrediteringsorganer, EA's, multilaterale aftale om gensidig anerkendelse.

Stk. 2. Det certificerende organ skal være akkrediteret til at certificere energimærkningsfirmaer efter denne bekendtgørelse i henhold til "DS/EN ISO/IEC 17021 om overensstemmelsesvurdering - krav til organer der foretager audit og certificering af ledelsessystemer" og Supplerende krav til certificeringsorganer, der certificerer virksomheder til at udføre energimærkning, jf. bilag 2. ISO standard "DS/EN ISO/IEC 17021" kundgøres ikke i Lovtidende, men kundgøres ved, at de pågældende tekniske specifikationer ligger til gennemsyn i Energistyrelsen.

§ 29. En virksomhed kan kun foretage dobbeltcertificering efter denne bekendtgørelse, hvis virksomheden er akkrediteret som certificerende organ af Den Danske Akkrediterings- og Metrologifond, DANAK den Danske Akkrediteringsfond, eller et tilsvarende anerkendt akkrediteringsorgan, som har undertegnet den europæiske samarbejdsorganisation for akkrediteringsorganer, EA's, multilaterale aftale om gensidig anerkendelse.

Stk. 2. Det certificerende organ skal være akkrediteret til at dobbeltcertificere energimærkningsfirmaer efter denne bekendtgørelse i henhold til "DS/EN ISO/IEC 17021 om overensstemmelsesvurdering - krav til organer der foretager audit og certificering af ledelsessystemer" og Energistyrelsens supplerende krav til akkrediterede certificerende organer, der skal varetage opgaven med dobbeltcertificering og overvågning af kvalitetsstyringssystemer, jf. bilag 4. ISO standard "DS/EN ISO/IEC 17021" kundgøres ikke i Lovtidende, men kundgøres ved, at de pågældende tekniske specifikationer ligger til gennemsyn i Energistyrelsen.

Kapitel 9

Midlertidig eller lejlighedsvis erhvervsudøvelse som uvildig ekspert

§ 30. Energistyrelsen fører et offentligt register over uvildige eksperter, som er lovligt etableret i et andet EU-land, i et EØS-land eller i et andet land, som EU har indgået aftale med herom, med henblik på at udføre energimærkning af bygninger, og som har anmeldt til styrelsen, at de midlertidigt og lejlighedsvist agter at levere tjenesteydelsen som godkendt energikonsulent her i landet, jf. lov om adgang til udøvelse af visse erhverv i Danmark. I registret optages oplysning om personens navn, adresse og titel eller erhvervsmæssige kvalifikationer.

Stk. 2. Personer, som er omfattet af stk. 1, skal indgive skriftlig anmeldelse til Energistyrelsen, før de leverer tjenesteydelser som uvildige eksperter her i landet første gang. Anmeldelsen skal indeholde oplysninger om forsikringsaftale eller andre former for personlig eller kollektiv beskyttelse i forbindelse med erhvervsansvar.

Stk. 3. Første gang tjenesteyderen ønsker at levere tjenesteydelse som uvildig ekspert her i landet, eller hvis væsentlige forhold ændrer sig for tjenesteyderen, skal følgende oplysninger anmeldes skriftligt til Energistyrelsen:

- 1) Dokumentation for tjenesteyderens nationalitet.
- 2) Attestation for at tjenesteyderen er lovlig etableret i en medlemsstat for dér at udøve virksomhed som uvildig ekspert, og at det på tidspunktet for udstedelse af attestationen ikke forbydes ham at udøve denne virksomhed, heller ikke midlertidigt.
- 3) Bevis for erhvervsmæssige kvalifikationer.
- 4) Hvilken som helst form for bevis på, at tjenesteyderen har udøvet den pågældende virksomhed i mindst 1 år i løbet af de sidste 10 år, hvis erhvervet eller uddannelsen til erhvervet ikke er lovreguleret i den pågældendes hjemland.

Stk. 4. Anmeldelse til Energistyrelsen efter stk. 2 skal fornyes en gang om året, hvis anmelderen agter at opretholde muligheden for midlertidigt og lejlighedsvist at levere tjenesteydelsen som uvildig ekspert her i landet i løbet af det pågældende år.

§ 31. Når en uvildig ekspert, optaget i registret efter § 30, stk. 1, udfører tjenesteydelser efter denne bekendtgørelse, skal den uvildige ekspert anvende den titel, der anvendes i etableringsstaten, når der i denne medlemsstat findes en lovreguleret titel for udarbejdning af energimærkninger for bygninger. Titlen anføres på etableringsmedlemsstatens officielle sprog eller et af dens officielle sprog. Hvis titlen ikke findes i etableringsmedlemsstaten, skal den uvildige ekspert anføre på et af denne stats officielle sprog, hvilket uddannelsesbevis den pågældende som uvildig ekspert har.

Stk. 2. Der stilles ikke krav om, at personer optaget i registeret efter § 30, stk. 1, skal være tilknyttet et energimærkningsfirma for at kunne udøve virksomhed som uvildig ekspert.

§ 32. Energistyrelsen kan udveksle oplysninger med andre kompetente myndigheder i et andet EU-land, i et EØS-land eller i et andet land, som EU har indgået aftale med herom, om

1) virksomheder, der er etableret og registreret som certificerede energimærkningsfirmaer her i landet, jf. § 23, stk. 2, og som agter midlertidigt eller lejlighedsvist at levere tjenesteydelser i et andet EU-land, i et EØS-land eller i et andet land, som EU har indgået aftale med herom, og

2) personer, der er etableret i et tilsvarende erhverv som uvildige eksperter i et andet EU-land, i et EØS-land eller i et andet land, som EU har indgået aftale med herom, og som agter midlertidigt eller lejlighedsvist at levere tjenesteydelser her i landet, jf. § 30.

Stk. 2. Med kompetent myndighed i et andet EU-land, i et EØS-land eller i et andet land, som EU har indgået aftale med herom, i stk. 1 menes i denne bekendtgørelse den myndighed, der administrerer erhvervet som uvildig ekspert i det pågældende land.

§ 33. Reglerne i denne bekendtgørelse, herunder om betingelserne for at udøve virksomhed som certificeret energimærkningsfirma finder, bortset fra kravet om certificering af virksomheden jf. kapitel 6 og §§ 38, 41 og 42, tilsvarende anvendelse på personer registreret efter § 30, stk. 1.

Stk. 2. Den midlertidige tilladelse til erhvervsudøvelse som uvildig ekspert efter dette kapitel ophører umiddelbart, hvis den uvildige ekspert skriftligt meddeler Energistyrelsen, at vedkommende vil ophøre som uvildig ekspert.

Kapitel 10

De certificerede energimærkningsfirmaers forpligtelser

§ 34. De certificerede energimærkningsfirmaer skal udføre deres opgaver som certificerede energimærkningsfirmaer i overensstemmelse med denne bekendtgørelse og retningslinjer fra Energistyrelsen, jf. §§ 11 og 12.

Stk. 2. De certificerede energimærkningsfirmaer skal endvidere

- 1) efterkomme afgørelser truffet af Energistyrelsen eller Energiklagenævnet,
- 2) følge anvisninger fra Energistyrelsen i forbindelse med behandlingen af sager om henholdsvis klager over energimærkning, kvalitetssikring og skrivebordskontrol og
- 3) betale skyldige gebyrer, som påhviler dem for kurser m.v.

Stk. 3. Hvis der påvises fejl eller mangler i en energimærkning jf. i § 38 stk. 4, kan Energistyrelsen, når særlige omstændigheder taler for det, påbyde det certificerede energimærkningsfirma at tilbagebetale honoraret for

energimærkningen til den, der har ladet energimærkningen udarbejde, eller at betale omkostningerne ved at lade et andet certificeret energimærkningsfirma udarbejde en ny energimærkning til bygningsejeren eller en anden berettiget.

§ 35. Det certificerede energimærkningsfirma skal være uvildigt i den enkelte sag, således at det certificerede energimærkningsfirma er uafhængig af interesser, der kan påvirke arbejdet som certificeret energimærkningsfirma.

Stk. 2. Det certificerede energimærkningsfirma må ikke have deltaget i projekteringen af eller opførelsen af en ny bygning, hvor projekteringen er udført efter den 31. december 2005, og som herefter energimærkes efter § 18.

Stk. 3. Hvis energimærkning af en bygning udføres i forbindelse med andet arbejde, skal det certificerede energimærkningsfirma drage omsorg for, at det af fakturaen til ejeren klart fremgår, hvad omkostningerne til energimærkningen har været.

§ 36. Certificerede energimærkningsfirmaer skal oplyse dem, der anvender eller ønsker at anvende det certificerede energimærkningsfirma til udarbejdelse af energimærkning efter denne bekendtgørelse, om

- 1) eventuelle erhvervsforsikringer, herunder kontaktoplysninger på forsikringsselskabet og oplysning om forsikringens geografiske dækning og
- 2) kontaktoplysninger til Energistyrelsen.

Kapitel 11

Tilsyn m.v.

§ 37. Energistyrelsen fører tilsyn med overholdelsen af lov om fremme af energibesparelser i bygninger og denne bekendtgørelse.

Stk. 2. Energistyrelsen gennemfører kvalitetssikring.

Stk. 3. Energistyrelsen kan bemyndige virksomheder eller sagkyndige institutioner til at udtage til og udføre kvalitetssikring af gennemførte energimærkninger efter nærmere retningslinjer og anvisninger fra Energistyrelsen.

Kapitel 12

Klageadgang

§ 38. Klager over faglige og kvalitetsmæssige forhold vedrørende energimærkninger og andre ydelser udført af certificerede energimærkningsfirmaer behandles af det certificerede energimærkningsfirma, som har udarbejdet energimærkningen. Klagen skal være modtaget i det certificerede energimærkningsfirma senest 1 år efter indberetningen af energimærkningsrapporten. Hvis bygningen efter indberetningen af energimærkningsrapporten får ny ejer, skal klagen være modtaget i det certificerede energimærkningsfirma senest 1 år efter den overtagelsesdag, som er aftalt mellem sælger og køber, dog senest 6 år fra energimærkningsrapportens datering. Klage kan indbringes af

- 1) ejere, jf. § 2, stk. 1, nr. 6,
- 2) ejere af ejerlejligheder, andelshavere, anpartshavere og aktionærer i et boligfællesskab og
- 3) købere eller erhververe af energimærkede bygninger eller lejligheder.

Stk. 2. Klage over forhold omfattet af stk. 1 indgives på et skema, som udarbejdes af Energistyrelsen.

Stk. 3. Det certificerede energimærkningsfirma behandler klagen og meddeler skriftligt sin afgørelse af klagen efter Energistylsens retningslinjer, jf. § 21, stk. 2 og § 22, stk. 2.

Stk. 4. Inden 4 uger efter at det certificerede energimærkningsfirma har meddelt sin afgørelse af en klage, jf. stk. 3, kan denne afgørelse påklages til Energistyrelsen, der behandler og afgør klagen.

§ 39. Klager over faglige og kvalitetsmæssige forhold vedrørende energimærkninger og andre ydelser udført af uvildige eksperter omfattet af kapitel 9 behandles af Energistyrelsen. Klagen skal være modtaget i Energistyrelsen senest 1 år efter indberetningen af energimærkningsrapporten. Hvis bygningen efter indberetningen af energimærkningsrapporten får ny ejer, skal klagen være modtaget i Energistyrelsen senest 1 år efter den overtagelsesdag, som er aftalt mellem sælger og køber, dog senest 6 år fra energimærkningsrapportens datering. Klage kan indbringes af

- 1) ejere, jf. § 2, stk. 1, nr. 6,
- 2) ejere af ejerlejligheder, andelshavere, anpartshavere og aktionærer i et boligfællesskab og
- 3) købere eller erhververe af energimærkede bygninger eller lejligheder.

Stk. 2. Klage over forhold omfattet af stk. 1 indgives på et skema, som udarbejdes af Energistyrelsen.

§ 40. Følgende afgørelser truffet af Energistyrelsen kan påklages til Energiklagenævnet:

- 1) Energistylsens afgørelse af klagesag, jf. § 38, stk. 4 og § 41.

2) Energistyrelsens påtale, jf. § 41, stk. 2, Energistyrelsens advarsel, jf. § 43, stk. 3, samt Energistyrelsens inddragelse, jf. § 44.

Stk. 2. Energiklagenævnet kan inddrage tidligere forhold i forbindelse med en klage fra et certificeret energimærkningsfirma over Energistyrelsens afgørelse om påtale.

Stk. 3. Klage skal være indgivet skriftligt til Energiklagenævnet inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt, jf. § 29, stk. 3, i lov om fremme af energibesparelser i bygninger. Klager over de afgørelser, som er nævnt i stk. 2, skal indgives samtidig med, at klagen over den afgørelse, som Energistyrelsen har truffet efter stk. 1, nr. 2, indgives til Energiklagenævnet.

Stk. 4. Øvrige afgørelser truffet af Energistyrelsen i medfør af denne bekendtgørelse og Energiklagenævnets afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Kapitel 13

Håndhævelse og offentliggørelse

§ 41. Energistyrelsen kan i forbindelse med en klagesag efter § 38 og i sager om kvalitetssikring efter § 37 påbyde det certificerede energimærkningsfirma at berigtige fejl og mangler i en energimærkning, jf. dog § 34, stk. 3.

Stk. 2. Energistyrelsen kan udtale sig i klagesager efter § 38 og i sager om kvalitetssikring efter § 37 af energimærkninger udarbejdet af certificerede energimærkningsfirmaer efter § 38, stk. 3, eller påtale alvorlige eller gentagne fejl og mangler i energimærkninger og andre ydelser, som certificerede energimærkningsfirmaer udfører i deres egenskab af certificeret energimærkningsfirma samt energimærkningsfirmaets overtrædelse af forpligtelser efter kapitel 10. Energistyrelsens udtalelse eller påtale sendes til det certificerede energimærkningsfirma.

Stk. 3. Energistyrelsen kan foretage registreringer af afgørelser om påbud i klagesager efter stk. 1, samt af udtalelser og påtaler efter stk. 2. Energistyrelsen kan udtage certificerede energimærkningsfirmaer til skærpet kontrol.

Stk. 4. Energistyrelsen sender sin afgørelse om udtalelse eller påtale efter stk. 2 til videre foranstaltning hos det certificerende organ, som har certificeret det certificerede energimærkningsfirma, som sagen drejer sig om.

§ 42. Energistyrelsen offentliggør navne på certificerede energimærkningsfirmaer, der har fået påtale efter § 41, stk. 2. Offentliggørelsen sker på en liste på Energistyrelsens hjemmeside, hvor datoen for meddelelsen af

påtalen tillige anføres. Offentliggørelsen sker tidligst 4 uger efter, at Energistyrelsens afgørelse i sagen er meddelt den pågældende. Hvis afgørelsen indbringes for Energiklagenævnet, kan offentliggørelsen ikke ske, førend der foreligger endelig afgørelse i sagen. Navne på certificerede energimærkningsfirmaer slettes senest 1 år efter optagelsen på listen.

§ 43. Energistyrelsen kan påbyde en uvildig ekspert at berigtige fejl og mangler i en energimærkning, jf. dog § 34, stk. 3.

Stk. 2. Energistyrelsen kan over for uvildige eksperter omfattet af kapitel 9 påtale fejl og mangler i energimærkninger og andre ydelser, som den uvildige ekspert udfører i sin egenskab af uvildig ekspert efter kapitel 9, samt den uvildige eksperts overtrædelse af forpligtelser efter §§ 34 og 35.

Stk. 3. Energistyrelsen kan tildele uvildige eksperter omfattet af kapitel 9 en advarsel ved alvorlige eller gentagne fejl, mangler og overtrædelser som nævnt i stk. 2. I en advarsel angives, under hvilke betingelser en registrering til midlertidig erhvervsudøvelse som uvildig ekspert efter kapitel 9 kan inddrages ved fortsatte overtrædelser.

Stk. 4. Påtaler og advarsler indgår i vurderingen af, om der skal anvendes sanktioner som nævnt i stk. 2 og § 44, stk. 1, i 3 år regnet fra tidspunktet for meddelelsen af påtalen eller advarslen til den uvildige ekspert. Hvis afgørelsen om påtale eller advarsel er truffet af Energiklagenævnet, regnes fristen på 3 år fra nævnets afgørelse i sagen.

Stk. 5. Energistyrelsen kan foretage registreringer af påtaler og advarsler til uvildige eksperter. Energistyrelsen kan udtage uvildige eksperter til skærpet kontrol.

§ 44. Energistyrelsen kan inddrage en registrering med ret til midlertidig erhvervsudøvelse som uvildig ekspert efter kapitel 9, hvis vedkommende

- 1) begår grove eller gentagne alvorlige fejl i forbindelse med energimærkninger eller andre ydelser, som den uvildige ekspert udfører i sin egenskab af uvildig ekspert efter kapitel 9,
- 2) uanset en advarsel som nævnt i § 43, stk. 3, begår yderligere alvorlige eller gentagne overtrædelser af forpligtelser, som er nævnt i § 43, stk. 2, eller
- 3) ikke længere opfylder betingelserne i kapitel 9 for at være uvildig ekspert efter kapitel 9.

Stk. 2. Inddragelse af en tilladelse til midlertidig erhvervsudøvelse som uvildig ekspert efter kapitel 9 kan betinges af, at nærmere angivne forhold berigtiges inden en frist, som fastsættes af Energistyrelsen, herunder at

den uvildige ekspert berigtiger fejl og mangler i en energimærkning som nævnt i § 43, stk. 1, forudsat at pågældende bygning har samme ejer som på gyldighedstidspunktet for mærkningen.

Kapitel 14

Straf

§ 45. Med bøde straffes

- 1) den, der undlader at opfylde kravet i § 16, stk. 2, eller i § 20,
- 2) den uvildige ekspert, der overtræder kravet i § 9, stk. 4, § 12, § 13, stk. 1, § 31, stk. 1, § 34, stk. 1 og 2, § 35, § 36, eller
- 3) den, der afgiver urigtige oplysninger om forhold efter denne bekendtgørelse, hvorom vedkommende er forpligtet til at give oplysninger til Energistyrelsen, eller undlader at afgive sådanne oplysninger.

Stk. 2. Der kan ved fastsættelse af straffen lægges vægt på bygningens størrelse.

Stk. 3. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Kapitel 15

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

§ 46. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. juli 2017.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 1392 af 22. november 2016 om energimærkning af bygninger ophæves. Bilag 1 i bekendtgørelse nr. 1392 af 22. november 2016 finder dog anvendelse til og med den 15. september 2018.

Stk. 3. Energimærkninger udarbejdet før ikrafttrædelsen af denne bekendtgørelse er gyldige i 10 år.

§ 47. Klager over faglige og kvalitetsmæssige forhold vedrørende energimærkninger og andre ydelser udført af uvildige eksperter eller af certificerede energimærkningsfirmaer samt sager om kvalitetssikring skal behandles efter de retningslinjer (Håndbog for Energikonsulenter), som var gældende på tidspunktet for energimærkningens indberetning. Alle øvrige forhold i sagerne behandles efter reglerne i denne bekendtgørelse.

Stk. 2. Energistyrelsens afgørelser i medfør af stk. 1 kan påklages til Energiklagenævnet efter § 40 i denne bekendtgørelse.

Energistyrelsen, den[dato for udstedelse]

Bilag 1

Supplerende krav til virksomheder, der udfører energimærkning

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Styring af registreringer og dokumentation
3. Kvalitetsmål
4. Roller, kompetencer, ansvar og beføjelser i virksomheden
  - 4.1 Kvalitetsansvarlig
  - 4.2 Energikonsulent
  - 4.3 Teknisk sagkyndige og assistenter
5. Fastlæggelse af krav knyttet til produkter og ydelser
6. Kommunikation med kunden
7. Krav til produkter og ydelser
8. Brug af underleverandører
9. Krav til produkter og ydelser

10. Overvågning

11. Energimærkning af enfamiliehuse

12. Energimærkning af flerfamiliehuse m.v.

13. Læringsmål for uddannelse af energikonsulenter

13.1 Indledning

13.2 Grundmodul, teoretisk del

13.2.1 Viden

13.2.2 Færdigheder

13.3 Grundmodul, retning Energikonsulent I (enfamiliehuse)

13.3.1 Viden

13.3.2 Færdigheder

13.3.3 Kompetencer

13.3.4 Prøve

13.4 Energikonsulent II (flerfamiliehuse)

13.4.1 Adgang og omfang

13.4.2 Viden

13.4.3 Færdigheder

13.4.4 Kompetencer

13.4.5 Prøve

13.5 Genopfriskningskursus for energikonsulenter

13.5.1 Adgang og omfang

13.5.2 Viden

13.5.3 Færdigheder

13.5.4 Kompetencer

13.5.5 Prøve

1. Indledning

Dette bilag beskriver supplerende krav til virksomheder, der udfører energimærkning. I indeværende bilag vil præciseringer og supplerende krav i forhold til DS/EN ISO 9001 blive angivet. Det er en forudsætning for, at en virksomhed kan oppebære sin certificering, at virksomheden har kendskab til det opdaterede regelgrundlag om ordningen, herunder de til enhver tid gældende bekendtgørelser om energimærkning.

2. Styring af registreringer og dokumentation

Registreringerne i virksomhederne skal sikre, at virksomheden har etableret og vedligeholder en samlet dokumentation, som omfatter:

a) Følgende dokumentation vedrørende de udarbejdede mærkninger:

- Energimærkningsrapporter, evt. på digital form som pdf-filer.
- Baggrundsmateriale vedrørende energimærkningerne, herunder aftalen med kunden, eventuelt aftalesedler, ejeroplysninger, BBR-data og andet baggrundsmateriale vedrørende bygningen.
- Fagligt baggrundsmateriale, der dokumenterer konsulentens vurderinger og konklusioner vedrørende mærkningen. Dette materiale kan foreligge i papirform eller digitalt, eventuelt som inddata og tekst-kommentarer

i IT-programmerne, som benyttes til udarbejdelse af mærkningen. Oplysning om hvilke edb-værktøjer, der har været anvendt, herunder oplysning om programversion.

– Henvendelser fra kunder om påståede fejl og mangler i de udarbejdede energimærkninger, herunder klager, og virksomhedens besvarelse af disse, jf. afsnit 5.

– Energistyrelsens kommentarer til de udarbejdede mærkninger, som indsendes som led i kvalitetssikringen, jf. afsnit 3.

– Stikprøvegennemgangen af de udarbejdede mærkninger, herunder kommentarer til disse, jf. afsnit 10.

Dokumentation i henhold til punkt a skal opbevares i energimærkets gyldighedsperiode, dog minimum 7 år fra indberetningsdatoen af energimærkningen.

Virksomheden skal sikre, at oplysninger opnået ved udførelse af energimærkninger behandles fortroligt, og at de opbevares forsvarligt.

b) Dokumentation vedrørende faglige kompetencer for medarbejdere inddraget i mærkningerne

– Dokumentation for at de faglige kvalifikationer for de medarbejdere, der har været inddraget i energimærkningen som energikonsulenter opfylder betingelserne i afsnit 4.2, afsnit 11 og 12, og anvendte medarbejders kvalifikationer løbende ajourføres, for eksempel gennem deltagelse i relevante efteruddannelseskurser. Dokumentationen skal være opdateret indtil tidspunktet for sidst udførte energimærkning, og opbevares i mindst 6 år fra sidst udførte energimærkning.

3. Kvalitetsmål

Virksomheden skal fastsætte kvalitetsmål, som skal omfatte, at energimærkningerne udføres, så de opfylder kvalitetsmålsætningerne i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter.

4. Roller, kompetencer, ansvar og beføjelser i virksomheden

Organisationen skal sikre følgende funktioner i virksomheden:

- kvalitetsansvarlig
- energikonsulent
- teknisk sagkyndige og assistenter

Der kan være flere personer med samme funktion, og en person kan have flere funktioner på en gang.

4.1 Kvalitetsansvarlig

Der skal være en kvalitetsansvarlig, som opfylder kompetencekravene i henhold til afsnit 11 og 12. Den kvalitetsansvarlige kan kun være kvalitetsansvarlig for den type af energimærker, som den kvalitetsansvarlige er uddannet til. Den kvalitetsansvarlige skal varetage kvalitetskontrol af de udarbejdede energimærkninger.

Den kvalitetsansvarlige er overordnet ansvarlig for verifikation og validering, jf. afsnit 10. Den kvalitetsansvarlige skal dermed sikre, at gennemgangen gennemføres, og at der foretages den nødvendige opfølgning på resultaterne af gennemgangen.

4.2 Energidokumentation

Der skal til hver energimærkning tilknyttes en energidokumentation, der er ansvarlig for udarbejdelsen af energimærket. Navnet på den energidokumentation, der tilknyttes den enkelte energimærkning, skal fremgå af mærkningsrapporten, jf. afsnit 4.6.6, i bekendtgørelse om Håndbog for Energidokumentanter (HB2016).

Energidokumentanterne skal gennemgå et uddannelsesforløb og bestå den tilhørende eksamen for at kunne udføre energimærkninger. Præcisering heraf fremgår af afsnit 11 og 12. Uddannelsen som energidokumentation skal gennemføres indenfor 3 år. I modsat fald skal hele uddannelsesforløbet gennemføres på ny. For alle energidokumentanter gælder, at de skal bestå et genopfriskningskursus senest hvert 3. år.

Der gælder følgende kompetencekrav for tidligere uddannede energidokumentanter:

- a) Personer, der i perioden 1. oktober 2014 til 15. oktober 2015 er påbegyndt uddannelsen som energidokumentation, men hvor uddannelsen ikke er færdiggjort.

Disse personer kan fortsat afslutte den praktiske del af uddannelsen som enfamiliehuskonsulent ved at deltage som assistent i mindst 10 energimærkninger af enfamiliehuse og afslutte den praktiske del af uddannelsen som flerfamiliehuskonsulent ved at deltage som assistent i mindst 5 energimærkninger af flerfamiliehuse m.v. Energimærkningerne skal være gennemført inden konsulenten kan deltage på det første genopfriskningskursus, jf. afsnit 13.6.

Personer, der allerede er uddannede energikonsulenter for enten enfamiliehuse eller flerfamiliehuse, men som ønsker at være energikonsulent for begge bygningstyper skal gennemføre følgende tillægsuddannelse:

Eksisterende enfamiliehuskonsulenter: Skal gennemføre kurset Energikonsulent II (flerfamiliehuse), samt opfylde krav i afsnit 12.

Eksisterende flerfamiliehuskonsulenter: Skal gennemføre kurset Energikonsulent I (enfamiliehuse), samt opfylde krav i afsnit 11.

Virksomhederne skal sikre, at energikonsulenterne har nødvendige og tilstrækkelige kompetencer til at kunne udføre energimærkninger i overensstemmelse med de gældende regler og krav. Virksomhederne skal sikre sig procedurer for, at energikonsulenter, der begår alvorlige eller gentagne fejl, får rettet op på deres viden ved efteruddannelse eller kurser i relevante emner med tilhørende bestået prøve.

Hvis der er tale om alvorlige og gentagne fejl skal virksomheden vurdere behovet for, at energikonsulenten gennemfører hele uddannelsen med en ny eksamen.

Virksomhederne skal sikre, at energikonsulenten har genoprettet sin viden eller kompetencer, før energikonsulenten igen kan udføre energimærkninger.

Virksomhederne er forpligtet til i henhold til DS/EN ISO 9001 og punkt 10 i dette bilag, at lade resultater af virksomhedernes egne stikprøvekontroller indgå i ledelsens vurdering af kvalitetssikring i energimærkninger. I forbindelse med denne evaluering skal ledelsen foretage en konkret vurdering af energikonsulentens kompetencer og vidensniveau.

Efter en udtalelse eller påtale fra Energistyrelsen skal virksomheden overfor det certificerende organ dokumentere, hvorledes de har opkvalificeret kvalitetsprocedurerne og de pågældende medarbejdere.

4.3 Teknisk sagkyndige og assistenter

En eller flere teknisk sagkyndige kan inddrages i energimærkningen, og skal inddrages på de områder, hvor energikonsulenten ikke har den fornødne ekspertise.

Virksomheden skal sikre, at den teknisk sagkyndige, der inddrages har relevant teknisk ekspertise som ovenfor nævnt.

Assistenter kan bistå konsulenten på områder, hvor der ikke forudsættes særlig teknisk eller energifaglig ekspertise som f.eks. ved opmålinger, indtastninger, fotograferinger, rapportskrivning mv., jf. afsnit 4.5.1 i bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter (HB2016).

Det skal fremgå af energimærkningen, om der har været tilknyttet assistenter, og hvilke opgaver de har udført, jf. afsnit 4.6.7 og 4.2 i om Håndbog for Energikonsulenter (HB2016).

Virksomheden skal sikre:

For så vidt angår energimærkning af enfamiliehuse, (bygninger med BBR-anvendelseskoderne 110, 120, 130, 131, 132, 510), er kravene til de kompetencer, der skal inddrages i energimærkningen, som nævnt for oven, og kravene til energikonsulentens uddannelse og erhvervserfaring beskrevet i afsnit 11. Energikonsulenter med disse kvalifikationer kan endvidere også udføre energimærkninger af bygninger med anvendelseskode 140 under 500 m².

For så vidt angår energimærkning af flerfamiliehuse, erhvervsbygninger m.v. (bygninger med BBR-anvendelseskoderne 140, 150, 160, 190, 310, 321, 322, 323, 324, 325, 329, 331, 332, 333, 334, 339, 390, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 419, 421, 422, 429, 430, 441, 442, 443, 444, 449, 490, 520, 521, 522, 529, 531, 532, 533, 534, 535, 539, 590) er kravene til de kompetencer, der skal inddrages i energimærkningen, som nævnt for oven, og kravene til energikonsulentens grunduddannelse og erhvervserfaring beskrevet i afsnit 12.

5. Fastlæggelse af krav knyttet til produkter og ydelser

Virksomheden skal sikre sig, at energimærkningen til enhver tid udarbejdes i overensstemmelse med gældende regler, herunder særligt den til enhver tid gældende bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter.

Virksomheden skal sikre sig procedure for, at der sikres uvildighed hos såvel virksomheden som hos de involverede personer således, at uvildighedskravet i henhold til denne bekendtgørelses § 35 opfyldes.

6. Kommunikation med kunden

Virksomheden skal udforme og vedligeholde dokumenterede procedurer for behandling af:

1. Generelle spørgsmål eller øvrige henvendelser (bortset fra klager) fra kunder, ejere eller beboere i de bygninger, som virksomheden har energimærket om forhold, der vedrører det udarbejdede energimærke. Henvendelser modtaget senest 3 år efter indberetningen af pågældende energimærke skal besvares.

Virksomheden skal sikre procedurer for,

– at virksomheden gennemgår henvendelsen. Hvis henvendelsen vedrører påståede mangler eller fejl ved energimærkningen, skal virksomheden vurdere, om energimærkningen lever op til de regler for udførelse af energimærkninger, som var gældende på det tidspunkt, hvor energimærkningen blev udarbejdet. Hvis virksomheden konkluderer, at energimærkningen ikke følger reglerne, skal energimærkningen berigtiges eller bygningsejeren skal tilbydes en ny energimærkning. Hvis der er behov for at gennemføre en ny besigtigelse af bygningen, skal ejeren modtage forslag om, at besigtigelsen gennemføres indenfor rimelig tid efter modtagelsen af henvendelsen.

– at kunden, bygningsejer eller beboer modtager et skriftligt eller mundtligt svar indenfor rimelig tid efter henvendelsen er modtaget i virksomheden.

2. Klager

Virksomheden skal sikre procedurer for,

– at virksomheden gennemgår en klage fra den klageberettigede, herunder vurderer klagen i forhold til reglerne til energimærkning, som var gældende på tidspunktet, hvor energimærkningen blev udarbejdet. Hvis virksomheden

vurderer, at klageren skal have medhold i et eller flere af klagepunkterne, skal energimærkningen berigtiges, eller ejeren skal tilbydes en ny mærkning. Hvis der er behov for gennemførelse af en ny besigtigelse af bygningen, skal ejeren modtage forslag om, at besigtigelsen gennemføres indenfor rimelig tid efter modtagelsen af klagen. Hvis virksomheden vurderer, at reglerne er fulgt, skal klager modtage et skriftligt svar med en begrundelse for virksomhedens konklusion. Derudover skal den skriftlige besvarelse indeholde en vejledning om, at der kan klages til Energistyrelsen over virksomhedens afgørelse inden 4 uger fra modtagelsen af afgørelsen.

– at klageren modtager et skriftligt svar indenfor rimelig tid fra modtagelsen af klagen.

3. *Energistyrelsens udtalelser* til virksomhedens energimærkninger, blandt andet på grundlag af resultater af Energistyrelsens opfølgning af energimærkningerne, herunder teknisk revision.

Virksomheden skal sikre procedurer for virksomhedens overvejelser om, hvorvidt Energistyrelsens udtalelse giver anledning til berigtigelse af en anden allerede udarbejdet energimærkning, udarbejdelse af nye mærkninger til erstatning af eksisterende mærkninger eller til ændringer af kvalitetsstyringssystemet.

I disse tilfælde skal ejeren af den pågældende bygning indenfor rimelig tid efter energimærkningsfirmaets modtagelse af Energistyrelsens udtalelse modtage en berigtigelse af energimærkningen eller et forslag om gennemførelse af en ny besigtigelse af bygningen i de tilfælde, hvor dette er nødvendigt.

Virksomheden skal på grundlag af de ovennævnte henvendelser overveje, om der er behov for ændringer af kvalitetsledelsessystemet og skal i givet fald implementere disse.

De ovennævnte henvendelser, deres behandling i virksomheden og resultatet heraf skal opbevares i virksomheden i 7 år. Materialet indgår som input til ledelsens evaluering af kvalitetsstyringssystemet.

7. Krav til produkter og ydelser

Der er følgende krav knyttet til produktet:

Virksomheden skal udlevere alle foreliggende oplysninger om mærkningen til Energistyrelsen eller en af styrelsens udpeget organisation til brug for blandt andet kvalitetssikringen af energimærkningen eller behandlingen af klager.

Virksomheden skal opfylde følgende:

– Virksomheden skal have professionel ansvarsforsikring.

8. Brug af underleverandører

Såfremt, virksomheden anvender underleverandører til energimærkning eller til verifikation af energimærkning, skal virksomheden sikre sig procedure for, at underleverandøren kan udføre arbejdet i henhold til de til enhver tid gældende regler.

9. Krav til produkter og ydelser

Virksomheden skal sikre, at den software, der anvendes til energimærkning er opdateret, og udfører beregninger i overensstemmelse med kravene i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter.

10. Overvågning

Stikprøvekontrol

Mindst 10 % af alle indberettede mærkninger af enfamiliehuse og 5 % af alle indberettede energimærkninger af flerfamiliehuse m.v., som udføres af en energikonsulent, skal gennemgås af en anden energikonsulent med kompetencer til at udføre den pågældende mærkning. En energikonsulent kan ikke gennemgå egne energimærkninger. Gennemgangen skal ske senest 3 måneder efter at energimærkningen er indberettet. Energimærkningerne skal udvælges tilfældigt, så de er repræsentative for konsulentens energimærkninger. Hvis 10 % henholdsvis 5 % ikke udgør et heltal, oprundes til nærmeste heltal (F.eks.: Hvis der er udarbejdet 12 energimærkninger af enfamiliehuse, udgør 10 % 1,2 mærker, som oprundes til 2 mærker.)

Gennemgangen af energimærkningerne skal være grundig, og skal udover gennemgangen af selve energimærkningsrapporten også omfatte gennemgang af baggrundsmateriale og beregninger. Opstår der ved gennemgangen usikkerhed om, hvorvidt registreringerne er korrekte, skal de verificeres.

Resultatet af gennemgangen skal forelægges den energikonsulent, der har haft ansvaret for mærkningen.

Kommentarer og spørgsmål fra gennemgangen skal vurderes som led i kvalitetsstyringen. Hvis der påvises fejl ved energimærkningen, skal virksomheden sikre, at disse berigtiges over for kunden, som har fået mærkningen.

Virksomheden kan indgå aftale med og anvende en eller flere underleverandører til gennemførelse af gennemgangen. Virksomheden skal gennem aftale sikre fortrolighed og uvildighed. Desuden skal det dokumenteres, at gennemgangen foretages med den krævede kompetence, jf. ovenstående.

Der opbevares dokumentation for stikprøvegennemgangen, og resultatet indgår i ledelsens evaluering af kvalitetsstyringssystemet.

Egenkontrol

Virksomheden skal som minimum sikre, at der gennemføres følgende procedurer med henblik på sikring af kvaliteten i energimærkningen.

Energikonsulenten skal inden aflevering af energimærkningsrapporten til kunden, gennemlæse rapporten med henblik på at vurdere, om energimærkningsrapporten opfylder kvalitetskravene og kravene i sin helhed, beskrevet i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter. Hvis der opdages fejl eller mangler (f.eks. i stamdata for bygninger), eller hvis beregningsresultater eller konklusioner ikke virker rimelige og velbegrundede, skal baggrunden herfor overvejes og eventuelt undersøges, hvis der er behov herfor, og eventuelle fejl skal rettes. Desuden skal virksomheden overveje, om fejlene og manglerne giver anledning til ændringer i procedurerne til sikring af kvaliteten.

Virksomhederne skal sikre sig procedurer for at sikre en høj kvalitet i energimærkningerne.

Virksomhederne skal til enhver tid sørge for, at procedurerne bliver overholdt. Ved alvorlige eller gentagne fejl i energimærkningerne eller svigt i procedurerne skal de certificerende organer udelukke virksomhederne fra at indberette energimærkninger i en periode, indtil virksomhederne har sikret sig, at de pågældende alvorlige eller gentagne fejl ikke opstår igen.

Virksomhederne er forpligtet til, at lade resultater af virksomhedernes egne stikprøvekontroller indgå som input til ledelsens evaluering.

Virksomhederne skal dokumentere overfor de certificerende organer, at forholdene er bragt i orden, før firmaerne kan indberette energimærkninger igen. Denne dokumentation kan f.eks. bestå i, at virksomheden ved en tjekliste kan vise, at procedurerne bliver fulgt nøje ved udarbejdelse af energimærkninger.

11. Energimærkning af enfamiliehuse

Energikonsulenter, der begynder deres uddannelse **efter 15. oktober 2015** skal gennem følgende uddannelsesforløb:

Grunduddannelse

Enfamiliehuskonsulenter skal bestå Energikonsulent I (enfamiliehuse).

Derudover skal energikonsulenten have følgende uddannelsesbaggrund og erfaring for at være udførende energikonsulent:

Relevant byggeteknisk grunduddannelse på minimum niveau 4 eller højere af minimum 3 års varighed, i henhold til den danske kvalifikationsramme for livslang læring. Gennemført relevant grunduddannelse på niveau 4 eller højere dokumenteres ved fremlæggelse af eksamensbevis fra den uddannelsesinstitution, hvor uddannelsen er gennemført. Såfremt uddannelsen er gennemført for mere end 30 år siden, og ikke er fra et universitet eller en lignende uddannelsesinstitution, kan uddannelsen dokumenteres gennemført ved fremlæggelse af en erklæring fra medarbejderen om på, hvilken uddannelsesinstitution uddannelsen er gennemført, og i hvilket år.

Uddannelsesbaggrund på niveau 4 skal være suppleret med dokumenteret relevant energifaglig uddannelse såsom energivejleder eller anden tilstrækkelig kursusaktivitet af minimum 2-3 dages varighed.

Det er en forudsætning for første indberetning af et energimærke, at energikonsulenten har bestået Energikonsulent I (enfamiliehuse).

Senest 3 år efter at have bestået uddannelsen for energikonsulenter, skal energikonsulenten bestå

Genopfriskningskursus for Energikonsulenter, jf. afsnit 13.6, og herefter igen hvert 3. år.

Derudover skal energikonsulenter deltage i obligatoriske kurser og møder efter Energistyrelsens bestemmelse.

1. oktober 2014 - 15. oktober 2015

Energikonsulenter, der er færdiguddannet i perioden den 1. oktober 2014 til 15. oktober 2015 skal opfylde følgende krav:

Grunduddannelse

Energikonsulenterne til enfamiliehuse skal have bestået Energistyrelsens godkendte teoretiske kursus- og prøveforløb for energikonsulenter.

Erhvervserfaring

Energikonsulenterne skal have deltaget i mindst 10 energimærkninger af enfamiliehuse som assistent til en energikonsulent i et certificeret firma eller have deltaget og bestået det praktiske kursus- og prøveforløb, der gælder for enfamiliehuse eller flerfamiliehuse m.fl.

Kurser

Energikonsulenter skal have deltaget og bestået Energistyrelsens godkendte kursus- og prøveforløb for enfamiliehuse. Det er en forudsætning for første indberetning af et energimærke, at energikonsulenten har bestået Energistyrelsens kursus- og prøveforløb.

Senest 3 år efter at have bestået introduktionskurset for energikonsulenter, skal energikonsulenter deltage i Energistyrelsens genopfriskningskursus, EMO genopfriskningsmodul enfamiliehuse.

Derudover skal energikonsulenter deltage i obligatoriske kurser og møder efter Energistyrelsens bestemmelse.

Før 1. oktober 2014

Energikonsulenter, der er færdiguddannet før den 1. oktober 2014 skal opfylde følgende krav:

Grunduddannelse

- Civil-, akademi-, teknikum- eller diplomingeniør
- bygningskonstruktør
- arkitekt (cand. arch.)

– maskinmester med udvidet maskinmesteruddannelse eller maskinmester, der har bestået eksamen efter d. 19. oktober 1988

– Teknisk manager offshore

– eller have bestået en af Energistyrelsen godkendt teoretisk prøve for energikonsulenter til enfamiliehuse.

Erhvervserfaring

Deltagelse i mindst 10 energimærkninger af enfamiliehuse som assistent til en energikonsulent.

Kurser

Energikonsulenter skal have deltaget i Energistyrelsens introduktionskursus for energikonsulenter senest 3 måneder efter indberetning af første energimærkning.

Energikonsulenter, der er beskikket som til energimærkning af enfamiliehuse i medfør af bekendtgørelse nr. 1731 af 21. december 2006, anses at leve op til alle ovennævnte krav til grunduddannelse, erhvervserfaring og deltagelse i introduktionskursus.

Senest 3 år efter at have deltaget i introduktionskurset for energikonsulenter eller 3 år efter beskikkelse i medfør af bekendtgørelse nr. 1731 af 21. december 2006, skal energikonsulenter deltage i Energistyrelsens opfriskningskursus for energikonsulenter, og herefter igen efter 3 år.

For alle energikonsulenter gælder, at de pr. 15. oktober 2015 hvert 3. år skal bestå genopfriskningskursus for energikonsulenter, jf. afsnit 13.6, uanset tidspunkt for afsluttet uddannelse.

12. Energimærkning af flerfamiliehuse m.v.

Energikonsulenter, der begynder deres uddannelse **efter 15. oktober 2015** skal gennem følgende uddannelsesforløb:

Grunduddannelse

Flerfamiliehuskonsulenter skal bestå Energikonsulent II (flerfamiliehuse) samt have bestået Energikonsulent I (enfamiliehuse).

Derudover skal energikonsulenten have følgende uddannelsesbaggrund og erfaring for at være udførende energikonsulent:

Relevant byggeteknisk grunduddannelse på minimum niveau 4 eller højere af minimum 3 års varighed, i henhold til den danske kvalifikationsramme for livslang læring. Gennemført relevant grunduddannelse på niveau 4 eller højere dokumenteres ved fremlæggelse af eksamensbevis fra den uddannelsesinstitution, hvor uddannelsen er gennemført. Såfremt uddannelsen er gennemført for mere end 30 år siden, og ikke er fra et universitet eller en lignende uddannelsesinstitution, kan uddannelsen dokumenteres gennemført ved fremlæggelse af en erklæring fra medarbejderen om på, hvilken uddannelsesinstitution uddannelsen er gennemført, og i hvilket år.

Uddannelsesbaggrund på niveau 4 skal være suppleret med dokumenteret relevant energifaglig uddannelse såsom energivejleder eller anden tilstrækkelig kursusaktivitet af minimum 2-3 dages varighed.

Det er en forudsætning for første indberetning af et energimærke, at energikonsulenten har bestået Energikonsulent II (flerfamiliehuse) samt Energikonsulent I (enfamiliehuse).

Senest 3 år efter at have bestået uddannelsen for energikonsulenter, skal energikonsulenten bestå Genopfriskningskursus for Energikonsulenter, jf. afsnit 13.6, og herefter igen hvert 3. år.

Derudover skal energikonsulenter deltage i obligatoriske kurser og møder efter Energistyrelsens bestemmelse.

Energikonsulenter, der er færdiguddannet i perioden den 1. oktober 2014 til 15. oktober 2015 skal opfylde følgende krav:

Grunduddannelse

Energikonsulenterne til flerfamiliehuse skal have bestået Energistyrelsens godkendte teoretiske kursus- og prøveforløb for energikonsulenter.

Erhvervserfaring

Deltagelse i mindst 5 energimærkninger af flerfamiliehuse m.v. som assistent til en energikonsulent i et certificeret firma eller have deltaget og bestået det praktiske kursus- og prøveforløb, der gælder for flerfamiliehuse m.fl.

Kurser

Energikonsulenter skal have deltaget i og bestået Energistyrelsens godkendte kursus- og prøveforløb for flerfamiliehuse. Det er en forudsætning for første indberetning af et energimærke, at energikonsulenten har bestået Energistyrelsens kursus- og prøveforløb.

Senest 3 år efter at have deltaget i introduktionskurset for energikonsulenter, skal energikonsulenter deltage i Energistyrelsens genopfriskningskursus, EMO genopfriskningsmodul flerfamiliehuse m.v.

Derudover skal energikonsulenter deltage i obligatoriske kurser og møder efter Energistyrelsens bestemmelse.

Før 1. oktober 2014

Energikonsulenter, der er uddannet før den 1. oktober 2014 skal opfylde følgende krav:

Grunduddannelse

- Civil-, akademi-, teknikum- eller diplomingeniør
- maskinmester med udvidet maskinmesteruddannelse eller maskinmester, der har bestået eksamen efter d. 19. oktober 1988
- Teknisk Manager, Offshore
- eller have bestået en af Energistyrelsen godkendt teoretisk prøve for energikonsulenter til flerfamilie m.v.

Erhvervserfaring

Deltagelse i mindst 5 energimærkninger af flerfamiliehuse m.v. som assistent til en energikonsulent.

Kurser

Energikonsulenter skal have deltaget i Energistyrelsens introduktionskursus for energikonsulenter senest 3 måneder efter indberetning af første energimærkning.

Energikonsulenter, der er beskikket som til energimærkning af flerfamiliehuse mv. i medfør af bekendtgørelse nr. 1731 af 21. december 2006, anses at leve op til alle ovennævnte krav til grunduddannelse, erhvervserfaring og deltagelse i introduktionskursus.

Senest 3 år efter at have deltaget i introduktionskurset for energikonsulenter eller 3 år efter beskikkelse i medfør af bekendtgørelse nr. 1731 af 21. december 2006, skal energikonsulenter deltage i Energistyrelsens opfriskningskursus for energikonsulenter, og herefter igen efter 3 år.

For alle energikonsulenter gælder, at de fra 15. oktober 2015 hvert 3. år skal bestå Genopfriskningskursus for Energikonsulenter, jf. afsnit 13.6, uanset tidspunkt for afsluttet uddannelse.

13. Læringsmål for uddannelse af energikonsulenter

Uddannelse af energikonsulenter skal pr. 15. oktober 2015 gennemføres på en statsfinansieret uddannelsesinstitution. Uddannelsen skal opfylde følgende krav, for at kunne anerkendes:

13.1 Indledning

Følgende læringsmål er krav for uddannelse til Energikonsulent under Energimærkningsordningen. Efter SOLO-taksonomi under den danske kvalifikationsramme for livslang læring fastsættes følgende:

Uddannelsen til energikonsulent er struktureret sammen med uddannelsen af BedreBolig-rådgivere.

Uddannelsen opbygges omkring modulerne beskrevet i afsnit 13.2 – 13.5

13.2 Grundmodul, teoretisk del.

Grundmodulets første del er en fælles teoretisk opkvalificering. Modulets anden del er praktisk, og deltageren kan enten vælge mellem to retninger henholdsvis Energimærkningskonsulent I eller et uddannelsesforløb angående

godkendelsesordningens ydelsespakke 1 (BedreBolig rådgiver I) eller tage begge. De to retninger afsluttes med en prøve, hvor både modulets teori og retningens praktik dokumenteres.

13.2.1 Viden

Den uddannede kan udvise overblik over og kan i fornødent omfang detaljeret beskrive

- regler, vejledninger og værktøjer, som er fælles for energimærkningsordningen og BedreBolig-ordningen, herunder bygningsreglementet, beregningsværktøjer, regler om konsulentens ansvar, habilitet og uvildighed samt "Energiløsninger til klimaskærm og installationer" fra Videncenter for Energibesparelser i Bygninger.
- opbygning, isoleringsevne (under hensyntagen til evt. kuldebroer), tæthed og b-faktorer af og for klimaskærmen inkl. tagkonstruktion, ydervægge, yderdøre (uden glas), fundament, terrændæk, kælderydervægge og dæk over uopvarmet kælder. Fordi disse konstruktioner i et vist omfang er skjulte, må registrering om nødvendigt ske efter et kvalificeret skøn. Den uddannede skal derfor have kendskab til sædvanlig konstruktionspraksis for den pågældende bygningstype og byggeår.
- orientering, opbygning, isoleringsevne, tæthed, lys- og skyggeforhold af/for vinduer og yderdøre med glas. Den uddannede skal bl.a. kunne skelne mellem ældre termoruder og nyere "energiruder" med og uden "varm kant" henholdsvis mellem almindeligt glas og energiglas i forsatsvinduer/koblede vinduer.
- varmekilders art og virkningsgrad. Den uddannede skal kunne skelne mellem et betydeligt antal forskellige kedeltyper, varmevekslertyper, varmepumpetyper osv.
- Energimærkningsordningens særlige regler for behandling af supplerende varmekilder, f.eks. brændeovne.
- varmfordelingsanlæg, herunder tab, som afsættes uden for klimaskærmen, og nødvendige fremløbstemperaturer ved vandbåren rumvarme.
- varmtvandsbeholder og fordelingsanlæg til varmt brugsvand.
- b-faktorer for de enkelte elementer i installationer til rumopvarmning og varmt brugsvand.

- elforbrug til pumper i varmeanlægget. Den uddannede skal kunne skelne mellem forskellige pumper, som findes i den danske bygningsmasse.
- VE-anlæg herunder solvarme, solceller, husstandsvindmølle, varmepumper m.v.
- ventilationsanlægs art og typiske varmetab, herunder virkningsgrad af evt. varmegenvinding. Elforbrug til mekanisk ventilation/udsugning. Den uddannede skal kunne skelne mellem et betydeligt antal forskellige typer anlæg til lufttransport.
- overslagspriser for og besparelspotentiale ved energirenoveringstiltag

13.2.2 Færdigheder

Den uddannede kan

- analysere de forhold i en bygning, som har indflydelse på den energimæssige ydeevne
- anvende de beregningsværktøjer, som er tilknyttet de to ordninger.
- anvende historisk tegningsmateriale og evt. anden dokumentation f.eks. i relation til registrering af klimaskærmens opbygning, isoleringsevne m.v., da disse konstruktioner i et vist omfang er skjulte

13.3 Grundmodul, retning Energikonsulent I (enfamiliehuse)

Specifikke læringsmål for retningen Energikonsulent I.

13.3.1 Viden

Den uddannede kan udvise overblik over og kan i fornødent omfang detaljeret beskrive

- de overordnede krav til et certificeret energimærkningsfirma.
- proceduren for Energistyrelsens tilsynssager, teknisk revision.

- proceduren for udarbejdelse af de forskellige typer af energimærker, f.eks. indenfor nybyggeri og energimærkning efter faktisk forbrug.

- nyeste tiltag indenfor ordningen.

- nyeste kvalitetstal indenfor ordningen.

- typiske fejl i energimærkningsrapporterne.

- kravene til habilitet og uvildighed i forhold til nybyggeri- og energimærkning

13.3.2 Færdigheder

Den uddannede kan

- analysere og registrere (herunder opmåle) de forhold i et enfamiliehus, som har indflydelse på den energimæssige ydeevne, jf. viden fra det fælles grundmodul og ovennævnte, og indrapportere oplysningerne i elektronisk form i en standardiseret energimærkningsrapport,

- vurdere relevans og kvalitet af de automatisk genererede besparelsesforslag i beregningsværktøjet ift. arkitektoniske forhold, praktisk gennemførlighed, indeklima, komfort, brugeradfærd, overslagspriser for udførelse, besparelspotentiale m.v.,

- foreslå og vurdere relevans og kvalitet af supplerende besparelsesforslag udover de automatisk genererede, f.eks. ved at integrere bedre arkitektonisk kvalitet, levetidsbetinget behov for udskiftning af bygningsdele, kombinationer af tiltag, som giver bedre omkostningseffektivitet og/eller ved andre tilpasninger, som er relevante i den pågældende situation,

- udarbejde energimærkningsrapport, herunder udvælge de mest relevante forslag og beskrive forslagene i præcis og letforståelig prosa.

13.3.3 Kompetencer

Den uddannede kan

- formidle klart og tydeligt formål og indhold med energimærkningsordningen for enfamiliehuse overfor bygningsejer, herunder bl.a. rentabiliteten af besparelsesforslagene,
- tage ansvar for egen rådgivning,
- tilegne sig ny viden på området og indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde med en professionel tilgang.

13.3.4 Prøve

Retningen Energikonsulent I afsluttes med en prøve, der dokumenterer grundmodulets teoretiske og praktiske læringsmål. Den praktiske del vil dokumentere læringsmålene på en virkelig bolig. Prøveforløbet afsluttes med en eksamination. Kursistens opfyldelsesgrad af læringsmålene vil lægges til grund for bedømmelsen "Bestået" eller "Ikke bestået".

13.4 Energikonsulent II (flerfamiliehuse)

Specifikke læringsmål for kurset Energikonsulent II.

13.4.1 Adgang og omfang

Modulet Energikonsulent II forudsætter enten bestået Grundmodul med retningen Energikonsulent I eller bestået uddannelsesforløb angående BedreBolig-ordningens ydelsespakke 1, jf. bekendtgørelse om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af boliger. Kurset har et omfang af 3 dages undervisning af 7 lektioner og en prøve.

13.4.2 Viden

Den uddannede kan udvise overblik over og i fornødent omfang detaljeret beskrive

- regler som specifikt omhandler flerfamiliehuse med hensyn til energiforbrug og indeklima, herunder energimærke efter faktisk forbrug,

- installationer i større bygninger (større ventilationsanlæg, større VE-anlæg m.v.), tilstand og virkningsgrad af varmegenvindingsanlæg for bygningers installationer. Den uddannede skal kunne skelne mellem et betydeligt antal forskellige typer anlæg,
- køleanlægs art og typiske varmetab, herunder tilstand, virkningsgrad af evt. varmegenvinding. Den uddannede skal kunne skelne mellem et betydeligt antal forskellige typer anlæg,
- belysningsanlæg (belysningsarmaturer og styring mv.) Den uddannede skal kunne skelne mellem forskellige typer af belysningsarmaturer og styring m.v.

13.4.3 Færdigheder

Den uddannede kan

- analysere og registrere (herunder opmåle) de forhold i et flerfamiliehus, som har indflydelse på den energimæssige ydeevne, jf. viden fra det fælles Grundmodul, Energikonsulent I og ovennævnte, og indrapportere oplysningerne i elektronisk form i en standardiseret energimærkningsrapport,
- vurdere relevans og kvalitet af de automatisk genererede besparelsesforslag i beregningsværktøjet ift. arkitektoniske forhold, praktisk gennemførlighed, indeklima, komfort, brugeradfærd, overslagspriser for udførelse, besparelspotentiale m.v.,
- foreslå og vurdere relevans og kvalitet af supplerende besparelsesforslag udover de automatisk genererede, f.eks. ved at integrere bedre arkitektonisk kvalitet, levetidsbetinget behov for udskiftning af bygningsdele, kombinationer af tiltag, som giver bedre omkostningseffektivitet og/eller ved andre tilpasninger, som er relevante i den pågældende situation,
- udarbejde energimærkningsrapport for flerfamiliehus, herunder udvælge de mest relevante forslag og beskrive forslagene i præcis og letforståelig prosa.

13.4.4 Kompetencer

Den uddannede kan

- formidle klart og tydeligt formål og indhold med energimærkningsordningen for flerfamiliehuse overfor bygningsejer, herunder bl.a. rentabiliteten af besparelsesforslagene,
- tage ansvar for egen rådgivning,
- tilegne sig ny viden på området og indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde med en professionel tilgang.

13.4.5 Prøve

Energikonsulent II (flerfamiliehuse) afsluttes med en teoretisk og praktisk prøve, der dokumenterer læringsmålene. Den praktiske del af prøven vil dokumentere læringsmålene på en virkelig bygning.

Kursistens opfyldelsesgrad af læringsmålene vil lægges til grund for bedømmelsen "Bestået" eller "Ikke bestået".

13.5 Genopfriskningskursus for energikonsulenter

Specifikke læringsmål for genopfriskningskursus for energikonsulenter

Modulet henvender sig til praktiserende energikonsulenter, både enfamiliehuse-konsulenter og flerfamiliehuse-konsulenter, som hvert 3. år skal bestå Genopfriskningskursus for energikonsulenter.

13.5.1 Adgang og omfang

Dokumentation for bestået uddannelse som Energikonsulent.

Kurset har et omfang af 1 dags undervisning af 7 lektioner og en prøve.

13.5.2 Viden

Den uddannede kan udvise overblik over og i fornødent omfang beskrive

- de specifikke læringsmål for Energikonsulent I (enfamiliehuse) og Energikonsulent II (flerfamiliehuse),
- nye regler og bekendtgørelser inden for energimærkningsordningen,
- nyeste tiltag indenfor ordningen, herunder nye metoder og værktøjer,

- nyeste kvalitetstal indenfor ordningen,
- typiske fejl i energimærkningsrapporterne.

13.5.3 Færdigheder

Den uddannede kan

- anvende tidligere og nye bestemmelser, metoder og værktøjer

13.5.4 Kompetencer

Den uddannede kan

- formidle klart og tydeligt formål og indhold med energimærkningsordningen for enfamiliehuse og flerfamiliehuse overfor bygningsejer, herunder bl.a. rentabiliteten af besparelsesforslagene.
- tage ansvar for egen rådgivning
- tilegne sig ny viden på området og indgå i fagligt og tværfagligt samarbejde med en professionel tilgang.

13.5.5 Prøve

Genopfriskningskursus for Energikonsulenter afsluttes med en problemorienteret prøve, der dokumenterer kursets læringsmål. Kursistens opfyldelsesgrad af læringsmålene vil lægges til grund for bedømmelsen "Bestået" eller "Ikke bestået".

Der er i prøven differentieret mellem om energikonsulenten er enfamiliehuskonsulent eller flerfamiliehuskonsulent.

Supplerende krav til certificeringsorganer, der certificerer virksomheder til at udføre energimærkning

Dette bilag beskriver supplerende krav til akkreditering af certificerende organer.

Supplerende krav til DS/EN ISO 17 021

Afsnit 7.1 Ledelsens og personalets kompetence:

Følgende kompetencer skal være til rådighed på auditteamet ved certificering og overvågning:

- Dokumenteret kompetence i energimærkning (svarende til "energikonsulent", jf. bilag 1, afsnit 4.2)
- Opdateret kendskab til fremgangsmåder for energimærkning
- Grundigt kendskab til energimærkningsordningen
- Fortrolig med bilag 1.

Afsnit 9.3 Overvågningsaktiviteter:

Programmet for overvågningsaudit skal mindst en gang årligt omfatte:

- Virksomhedens gennemførelse af energimærkning ved en praktisk gennemgang i et en- eller flerfamiliehus omfattende metoder til fastlæggelse af forudsætninger, indsamling af data, beregning og rapportering
- Gennemgang af stikprøver i rapporter og dokumentationen for de udførte energimærkninger.
- Gennemgang af virksomhedens stikprøvemæssige 'egenkontrol' af udførte energimærkninger.
- Virksomhedens behandling af klagesager inden for energimærkningsordningen
- Virksomhedens behandling af indkomne udtalelser og påtaler fra Energistyrelsen

Øvrige forhold

Det certificerende organ skal løbende fremsende oplysninger om ændringer i status og omfang af certificeringen til Energistyrelsen samtidig med, at de sender det til de certificerede firmaer.

Bilag 3

Energistytrelsens supplerende krav til virksomheder, som ønsker en dobbeltcertificering af kvalitetsstyringssystemet fra et akkrediteret certificerende organ

1. Indledning

Dette bilag beskriver supplerende krav til virksomheder, der ønsker at etablere et kvalitetsstyringssystem. Det skal pointeres, at kvalitetsstyringssystemet kan etableres, gennemføres og vedligeholdes i sammenhæng med et eksisterende kvalitetsstyringssystem, der lever op til standarden DS/EN ISO 9001:2008. Kvalitetsstyringssystemet skal være dobbeltcertificeret af et certificeringsorgan, der er akkrediteret til at erklære overensstemmelse med DS/EN ISO 9001:2008 og bilag 7. I indeværende bilag vil præciseringer og supplerende krav i forhold til DS/EN ISO 9001:2008 blive angivet.

Det er en forudsætning for, at en virksomhed kan oppebære sin dobbeltcertificering, at virksomheden har kendskab til det opdaterede regelgrundlag om ordningerne, herunder de til enhver tid gældende bekendtgørelser om ordningerne.

1. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afs. 4.2.1 Dokumentation

1.1. BedreBolig

Virksomheden skal etablere, implementere og vedligeholde et system, der som minimum kan håndtere følgende dokumentation:

- Opbevaring og løbende opdatering af de nyeste love og regler, der er relevante i forhold til godkendelsesordningen, herunder krav og vejledninger, relevante skabeloner, værktøjer, m.v.
- Opbevaring og løbende opdatering af beskrivelser af, hvordan virksomheden leverer ydelser i henhold til ordningen.
- Opbevaring og løbende opdatering af dokumentation for, at virksomheden er godkendt som godkendt virksomhed, herunder dokumentation for den gennemgang af kvalitetsstyringssystemet hvert 3. år.
- Opbevaring og dokumentation for det enkelte projektførløb og dialogen med den enkelte boligejer.
- Opbevaring af henvendelser fra boligejere om påståede fejl og mangler i ydelser under godkendelsesordningen, herunder klager.
- Opbevaring af dokumentation for, at virksomheder, der henvises til efter § 5, stk. 5, i bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygninger, har samtykket heri.

2. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afs. 4.2.4. Styring af registreringer.

2.1. BedreBolig

Virksomheden skal sikre, at oplysninger opnået ved udførelse af ydelser leveret under godkendelsesordningen opbevares forsvarligt. Registreringerne i virksomhederne skal sikre, at virksomheden har etableret og vedligeholder en samlet dokumentation, som omfatter:

a) Dokumentation vedrørende de gennemførte rådgivningsforløb

- Kontraktindgåelser med boligejer.
- Dokumentation og fagligt baggrundsmateriale i forbindelse med screening, registrering og beskrivelse af energibesparelsesmuligheder for boligejers ejendom.
- Dokumentation og fagligt baggrundsmateriale i forbindelse med udarbejdelse af en plan for energirenoveringens igangsættelse og standarddokument.
- Dokumentation i forbindelse med dialog og aftale med energiselskab vedrørende tilskud i forbindelse med energibesparelsesmuligheder.

- Dokumentation vedrørende dialog med relevante myndigheder med hensyn til myndighedsbehandling.
- Dokumentation i forbindelse med projektering og indhentning af tilbud i forbindelse med renovering.
- Dokumentation i forbindelse med byggeledelse og tilsyn.
- Dokumentation i forbindelse med aflevering, 1-års opfølgning og afsluttende evaluering.
- Henvendelser fra kunder om påståede fejl og mangler i den godkendte virksomheds rådgivning, herunder klager og virksomhedens besvarelse af disse.

b) Dokumentation vedrørende faglige kompetencer for medarbejdere inddraget i levering af ydelser under godkendelsesordningen

- Dokumentation for uddannelse, efteruddannelse og erhvervserfaring for de medarbejdere hos virksomheden eller en underleverandør, der har været inddraget i levering af ydelser under godkendelsesordningen, jf. bilag 5 i bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygninger.

c) Øvrige forhold

- Opdateret regelsamling om ordningen, herunder gældende lov og bekendtgørelse.
- Opdaterede skabeloner og værktøjer m.v.

2.2. Energimærkning

Registreringerne i virksomhederne skal sikre, at virksomheden har etableret og vedligeholder en samlet dokumentation, som omfatter:

a) Følgende dokumentation vedrørende de udarbejdede mærkninger:

- Mærkningsrapporter, evt. på digital form som pdf-filer.
- Baggrundsmateriale vedrørende energimærkningerne, herunder aftalen med kunden, eventuelt aftalesedler, ejeroplysninger, BBR-data og andet baggrundsmateriale vedrørende bygningen.

- Fagligt baggrundsmateriale, der dokumenterer konsulentens vurderinger og konklusioner vedrørende mærkningen. Dette materiale kan foreligge i papirform eller digitalt, eventuelt som inddata og tekst-kommentarer i IT-programmerne, som benyttes til udarbejdelse af mærkningen. Oplysning om hvilke edb-værktøjer, der har været anvendt, herunder oplysning om programversion.
- Henvendelser fra kunder om påståede fejl og mangler i de udarbejdede energimærkninger, herunder klager, og virksomhedens besvarelse af disse, jf. afsnit 6.2.
- Energistyrelsens kommentarer til de udarbejdede mærkninger, som indsendes som led i kvalitetssikringen, jf. afsnit 3.2.
- Stikprøvegangen af de udarbejdede mærkninger, herunder kommentarer til disse, jf. afsnit 14.2.

Dokumentation i henhold til punkt a skal opbevares i energimærkets gyldighedsperiode, dog minimum 7 år fra indberetningsdatoen af energimærkningen.

Virksomheden skal sikre, at oplysninger opnået ved udførelse af energimærkninger behandles fortroligt, og at de opbevares forsvarligt.

b) Dokumentation vedrørende faglige kompetencer for medarbejdere inddraget i mærkningerne

- Dokumentation for at de faglige kvalifikationer for de medarbejdere, der har været inddraget i energimærkningen som energikonsulenter opfylder betingelserne i afsnit 4.2.1.2, afsnit 11 og 12 i bilag 1, og anvendte medarbejders kvalifikationer løbende ajourføres, for eksempel gennem deltagelse i relevante efteruddannelseskurser. Dokumentationen skal være opdateret indtil tidspunktet for sidst udførte energimærkning, og opbevares i mindst 6 år fra sidst udførte energimærkning.

3. Vedrørende DS/EN ISO 9001:2008, kap. 5. Ledelsens ansvar

3.1. BedreBolig

Ingen supplerende krav.

3.1.1. Kvalitetsansvarlig

Dog er virksomhedens ledelse forpligtiget til at afsætte de fornødne ressourcer, herunder at udpege en relevant medarbejder med ansvar for kvalitetsstyringssystemet, i henhold til pkt. 5.5 under "Ansvar, beføjelser og kommunikation". Herunder skal de relevante medarbejders ansvar, beføjelser og forpligtigelser i henhold til kvalitetsstyringssystemet klart defineres, beskrives og kommunikeres internt i virksomheden, i henhold til pkt. 5.5.1.

Der skal være en fastansat medarbejder med ansvar for kvalitetsstyringssystemet og med kompetencer, der som minimum opfylder de formelle betingelser for at blive uddannet efter bilag 5 i bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygninger. Medarbejderen er ansvarlig for at vedligeholde og opdatere systemet, herunder at sikre, at egenkontrol og kontrol af eksterne parter gennemføres, og at der foretages den nødvendige opfølgning på resultaterne af kontrollerne.

3.1.2. Kundefokus

Ligeledes skal kundekrav i henhold til pkt. 5.2 under "Kundefokus" fastsættes og opfyldes i forbindelse med etablering, implementering og vedligeholdelse af kvalitetsstyringssystemet, i henhold til ordningens krav og med det formål, at styrke kundetilfredsheden i forbindelse med levering af ydelserne i henhold til godkendelsesordningen.

3.2. Energimærkning

a) Kvalitetsmål

Virksomheden skal fastsætte kvalitetsmål, som skal omfatte, at energimærkningerne udføres, så de opfylder kvalitetsmålsætningerne i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter.

4. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afsnit 5.5 Ansvar, beføjelser og kommunikation og afsnit 6.2.2 Kompetence, uddannelse/træning og bevidsthed

4.1. BedreBolig

4.1.1. I henhold til afsnit 5.5 i DS/EN ISO 9001:2008

Ingen supplerende krav.

4.1.2. I henhold til afsnit 6.2.2 i DS/EN ISO 9001:2008 præciseres følgende:

Medarbejdere hos den godkendte virksomhed eller dennes underleverandører skal leve op til kravene i bilag 5 i bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygninger.

4.2. Energimærkning

4.2.1. Roller, kompetencer, ansvar og beføjelser i virksomheden:

Organisationen skal sikre følgende funktioner i virksomheden:

- kvalitetsansvarlig
- energikonsulent
- teknisk sagkyndige og assistenter

Der kan være flere personer med samme funktion, og en person kan have flere funktioner på en gang.

4.2.1.1. Kvalitetsansvarlig

Der skal være en kvalitetsansvarlig, som opfylder kompetencekravene i henhold til afsnit 11 og 12 i bilag 1. Den kvalitetsansvarlige kan kun være kvalitetsansvarlig for den type af energimærker, som den kvalitetsansvarlige er uddannet til. Den kvalitetsansvarlige skal varetage kvalitetskontrol af de udarbejdede energimærkninger.

Den kvalitetsansvarlige er overordnet ansvarlig for verifikation og validering, jf. afsnit 10 i bilag 1. Den kvalitetsansvarlige skal dermed sikre, at gennemgangen gennemføres, og at der foretages den nødvendige opfølgning på resultaterne af gennemgangen.

4.2.1.2. Energidokumentation

Der skal til hver energimærkning tilknyttes en energikonsulent, der er ansvarlig for udarbejdelsen af energimærket. Navnet på den energikonsulent, der tilknyttes den enkelte energimærkning, skal fremgå af mærkningsrapporten, jf. afsnit 4.6.6, i bekendtgørelse om Håndbog for Energiforsyningsskudtenter.

Energiforsyningsskudtenterne skal gennemgå et uddannelsesforløb og bestå den tilhørende eksamen for at kunne udføre energimærkninger. Præcisering heraf fremgår af afsnit 11 og 12 i bilag 1. Uddannelsen som energikonsulent skal gennemføres indenfor 3 år. I modsat fald skal hele uddannelsesforløbet gennemføres på ny. For alle energikonsulenter gælder, at de skal bestå et genopfriskningskursus senest hvert 3. år.

Der gælder følgende kompetencekrav for tidligere uddannede energikonsulenter:

a) Personer, der i perioden 1. oktober 2014 til 15. oktober 2015 er påbegyndt uddannelsen som energikonsulent, men hvor uddannelsen ikke er færdiggjort.

Disse personer kan fortsat afslutte den praktiske del af uddannelsen som enfamiliehuskonsulent ved at deltage som assistent i mindst 10 energimærkninger af enfamiliehuse og afslutte den praktiske del af uddannelsen som flerfamiliehuskonsulent ved at deltage som assistent i mindst 5 energimærkninger af flerfamiliehuse m.v. Energiforsyningsskudtenterne skal være gennemført inden konsulenten kan deltage på det første genopfriskningskursus, jf. afsnit 13.6 i bilag 1.

b) Personer, der i perioden 1. oktober 2011 til 1. oktober 2014 er påbegyndt uddannelsen som energikonsulent, men hvor uddannelsen ikke er færdiggjort.

Disse personer kan afslutte uddannelsen ved at gennemføre den del af uddannelsesforløbet, som de mangler, efter de regler der gjaldt før d. 1. oktober 2014.

Personer, der allerede er uddannede energikonsulenter for enten enfamiliehuse eller flerfamiliehuse, men som ønsker at være energikonsulent for begge bygningstyper skal gennemføre følgende tillægsuddannelse:

Eksisterende enfamiliehuskonsulenter: Skal gennemføre kurset Energiforsyningsskudtulent II (flerfamiliehuse), samt opfylde krav i afsnit 12 i bilag 1.

Eksisterende flerfamiliehuskonsulenter: Skal gennemføre kurset Energiforsyningsskudtulent I (enfamiliehuse), samt opfylde krav i afsnit 11 i bilag 1.

Virksomhederne skal sikre, at energikonsulenterne har nødvendige og tilstrækkelige kompetencer til at kunne udføre energimærkninger i overensstemmelse med de gældende regler og krav. Virksomhederne skal sikre sig procedurer for, at energikonsulenter, der begår alvorlige eller gentagne fejl, får rettet op på deres viden ved efteruddannelse eller kurser i relevante emner med tilhørende bestået prøve.

Hvis der er tale om alvorlige og gentagne fejl skal virksomheden vurdere behovet for, at energikonsulenten gennemfører hele uddannelsen med en ny eksamen.

Virksomhederne skal sikre, at energikonsulenten har genoprettet sin viden eller kompetencer, før energikonsulenten igen kan udføre energimærkninger.

Virksomhederne er forpligtet til i henhold til DS/EN ISO 9001 og punkt 10 i bilag 1, at lade resultater af virksomhedernes egne stikprøvekontroller indgå i ledelsens vurdering af kvalitetssikring i energimærkninger. I forbindelse med denne evaluering skal ledelsen foretage en konkret vurdering af energikonsulentens kompetencer og vidensniveau.

Efter en udtalelse eller påtale fra Energistyrelsen skal virksomheden overfor det certificerende organ dokumentere, hvorledes de har opkvalificeret kvalitetsprocedurerne og de pågældende medarbejdere.

4.2.1.3. Teknisk sagkyndige og assistenter

En eller flere teknisk sagkyndige kan inddrages i energimærkningen, og skal inddrages på de områder, hvor energikonsulenten ikke har den fornødne ekspertise.

Virksomheden skal sikre, at den teknisk sagkyndige, der inddrages har relevant teknisk ekspertise som ovenfor nævnt.

Assistenter kan bistå konsulenten på områder, hvor der ikke forudsættes særlig teknisk eller energifaglig ekspertise som f.eks. ved opmålinger, indtastninger, fotograferinger, rapportskrivning mv., jf. afsnit 4.5.1 i bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter.

Det skal fremgå af energimærkningen, om der har været tilknyttet assistenter, og hvilke opgaver de har udført, jf. afsnit 4.6.7 og 4.2 i bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter.

4.2.2. Virksomheden skal sikre:

For så vidt angår energimærkning af enfamiliehuse, (bygninger med BBR-anvendelseskoderne 110, 120, 130, 131, 132, 510), er kravene til de kompetencer, der skal inddrages i energimærkningen, som nævnt for oven, og kravene til energikonsulentens uddannelse og erhvervserfaring beskrevet i afsnit 11 i bilag 1. Energikonsulenter med disse kvalifikationer kan endvidere også udføre energimærkninger af bygninger med anvendelseskode 140 under 500 m².

For så vidt angår energimærkning af flerfamiliehuse, erhvervsbygninger m.v. (bygninger med BBR-anvendelseskoderne 140, 150, 160, 190, 310, 321, 322, 323, 324, 325, 329, 331, 332, 333, 334, 339, 390, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 419, 421, 422, 429, 430, 441, 442, 443, 444, 449, 490, 520, 521, 522, 529, 531, 532, 533, 534, 535, 539, 590) er kravene til de kompetencer, der skal inddrages i energimærkningen, som nævnt for oven, og kravene til energikonsulentens grunduddannelse og erhvervserfaring beskrevet i afsnit 12 i bilag 1.

5. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afs. 7.1 Planlægning af produktfrembringelse

5.1. BedreBolig

Virksomheden skal fastsætte krav til produktfrembringelsen af ydelserne under godkendelsesordningen, således at disse udføres i overensstemmelse med bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygninger.

5.2. Energimærkning

Ingen supplerende krav.

6. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afs. 7.2.1 Fastsættelse af krav knyttet til produktet

6.1. BedreBolig

Virksomheden skal fastsætte krav til leveringen af ydelserne under godkendelsesordningen, således at disse udføres i overensstemmelse med bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygninger.

6.2. Energimærkning

Virksomheden skal sikre sig, at energimærkningen til enhver tid udarbejdes i overensstemmelse med gældende regler, herunder særligt den til enhver tid gældende bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter.

Virksomheden skal sikre sig procedure for, at der sikres uvildighed hos såvel virksomheden som hos de involverede personer således, at uvildighedskravet i denne bekendtgørelsens § 35 opfyldes.

7. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afs. 7.2.3. Kommunikation med kunden (bygningsejeren)

7.1. BedreBolig

Virksomheden skal beskrive procedurer for kommunikation med boligejeren igennem alle aktiviteter, der relaterer sig til levering af ydelserne under godkendelsesordningen, og i henhold til bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygninger.

Virksomheden skal særligt udarbejde en procedure for registrering og behandling af kundeklager til levering af ydelserne i henhold til godkendelsesordningen. Proceduren skal sikre at:

- Virksomheden gennemgår klagen, og herunder vurderer klagen i forhold til retningslinjerne og virksomhedens egne procedurer til gennemførelse af ydelserne som var gældende på tidspunktet hvor ydelsen blev leveret. Hvis virksomheden vurderer, at klageren skal have medhold i et eller flere af klagepunkterne, skal klageren godtgøres i henhold til virksomhedens procedurer herfor. Hvis virksomheden vurderer, at ydelsen blev gennemført i henhold til retningslinjerne eller i henhold til kundens egne ønsker, skal klager modtage et skriftligt svar med en begrundelse for virksomhedens konklusion.

- At klageren modtager et svar indenfor en fastsat og hensigtsmæssig tidsramme fra modtagelsen af klagen.

7.2. Energimærkning

Virksomheden skal udforme og vedligeholde dokumenterede procedurer for behandling af:

1. Generelle spørgsmål eller øvrige henvendelser (bortset fra klager) fra kunder, ejere eller beboere i de bygninger, som virksomheden har energimærket om forhold, der vedrører det udarbejdede energimærke. Henvendelser modtaget senest 3 år efter indberetningen af pågældende energimærke skal besvares.

Virksomheden skal sikre procedurer for,

- at virksomheden gennemgår henvendelsen. Hvis henvendelsen vedrører påståede mangler eller fejl ved energimærkningen, skal virksomheden vurdere, om energimærkningen lever op til de regler for udførelse af energimærkninger, som var gældende på det tidspunkt, hvor energimærkningen blev udarbejdet. Hvis virksomheden konkluderer, at energimærkningen ikke følger reglerne, skal energimærkningen berigtiges eller bygningsejeren skal tilbydes en ny energimærkning. Hvis der er behov for at gennemføre en ny besigtigelse af bygningen, skal ejeren modtage forslag om, at besigtigelsen gennemføres indenfor rimelig tid efter modtagelsen af henvendelsen.

- at kunden, bygningsejer eller beboer modtager et skriftligt eller mundtligt svar indenfor rimelig tid efter henvendelsen er modtaget i virksomheden.

2. Klager

Virksomheden skal sikre procedurer for,

- at virksomheden gennemgår en klage fra den klageberettigede, herunder vurderer klagen i forhold til reglerne til energimærkning, som var gældende på tidspunktet, hvor energimærkningen blev udarbejdet. Hvis virksomheden vurderer, at klageren skal have medhold i et eller flere af klagepunkterne, skal energimærkningen berigtiges, eller ejeren skal tilbydes en ny mærkning. Hvis der er behov for gennemførelse af en ny besigtigelse af bygningen, skal ejeren modtage forslag om, at besigtigelsen gennemføres indenfor rimelig tid efter modtagelsen af klagen. Hvis virksomheden vurderer, at reglerne er fulgt, skal klager modtage et skriftligt svar med en begrundelse for virksomhedens konklusion. Derudover skal den skriftlige besvarelse indeholde en vejledning om, at der kan klages til Energistyrelsen over virksomhedens afgørelse inden 4 uger fra modtagelsen af afgørelsen.

- at klageren modtager et skriftligt svar indenfor rimelig tid fra modtagelsen af klagen.

3. *Energistyrelsens udtalelser* til virksomhedens energimærkninger, blandt andet på grundlag af resultater af Energistyrelsens opfølgning af energimærkningerne, herunder teknisk revision.

Virksomheden skal sikre procedurer for virksomhedens overvejelser om, hvorvidt Energistyrelsens udtalelse giver anledning til berigtigelse af en anden allerede udarbejdet energimærkning, udarbejdelse af nye mærkninger til erstatning af eksisterende mærkninger eller til ændringer af kvalitetsstyringssystemet.

I disse tilfælde skal ejeren af den pågældende bygning indenfor rimelig tid efter energimærkningsfirmaets modtagelse af Energistyrelsens udtalelse modtage en berigtigelse af energimærkningen eller et forslag om gennemførelse af en ny besigtigelse af bygningen i de tilfælde, hvor dette er nødvendigt.

Virksomheden skal på grundlag af de ovennævnte henvendelser overveje, om der er behov for ændringer af kvalitetsledelsessystemet og skal i givet fald implementere disse.

De ovennævnte henvendelser, deres behandling i virksomheden og resultatet heraf skal opbevares i virksomheden i 7 år. Materialet indgår som input til ledelsens evaluering af kvalitetsstyringssystemet.

8. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afsnit 7.2 Kunderelaterede processer

8.1. BedreBolig

Ingen supplerende krav

8.2. Energimærkning

Der er følgende krav knyttet til produktet:

Virksomheden skal udlevere alle foreliggende oplysninger om mærkningen til Energistyrelsen eller en af styrelsens udpeget organisation til brug for blandt andet kvalitetssikringen af energimærkningen eller behandlingen af klager.

Virksomheden skal opfylde følgende:

- Virksomheden skal have professionel ansvarsforsikring.

9. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afs. 7.3. Udvikling og Konstruktion

9.1. BedreBolig

Virksomheden skal sikre, at leveringen af ydelserne under godkendelsesordningen, især hvad angår beskrivelse af boligens energibesparelsesmuligheder, registrering, udarbejdelse af en plan for energirenoveringens igangsættelse, projektering samt byggeledelse foregår efter gældende normer og regler, som fastsat i bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygninger.

9.2. Energimærkning

Ingen supplerende krav.

10. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afs. 7.4. Indkøb

10.1. BedreBolig

Såfremt virksomheden anvender underleverandører til levering af ydelser under godkendelsesordningen, skal virksomheden opstille krav til underleverandøren, der sikrer opfyldelse af de relevante krav, jf. § 12. i bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygninger.

10.2. Energimærkning

Såfremt, virksomheden anvender underleverandører til energimærkning eller til verifikation af energimærkning, skal virksomheden sikre sig procedure for, at underleverandøren kan udføre arbejdet i henhold til de til enhver tid gældende regler.

11. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afs. 7.5. Krav til produkter og ydelser

11.1. BedreBolig

Her skal det generelt bemærkes, at kravene skal ses i forhold til de opgaver og aktiviteter, der knytter sig til levering af ydelser under godkendelsesordningen.

11.2. Energimærkning

Virksomheden skal sikre, at den software, der anvendes til energimærkning er opdateret, og udfører beregninger i overensstemmelse med kravene i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter.

12. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afsnit 7.6 Styring af overvågnings- og måleudstyr

12.1. BedreBolig

Ingen supplerende krav.

12.2. Energimærkning

Virksomheden skal sikre, at den software, der anvendes til energimærkning er opdateret, og udfører beregninger i overensstemmelse med kravene i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter.

13. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afs. 8.2.1. Kundetilfredshed og 8.2.2. Intern audit

13.1. BedreBolig

Virksomheden skal fastsætte en procedure for, hvordan kundeevalueringer efter endt ydelsesforløb i forbindelse med aflevering eller 1-års forløb skal foretages, og hvorledes resultaterne fra kundeevalueringer inddrages i den løbende forbedring af virksomhedens leverede ydelser i henhold til ordningen.

Virksomheden skal forinden den eksterne kontrol af kvalitetsstyringssystemet, og mindst én gang årligt, gennemføre egenkontrol med henblik på at vurdere:

- om virksomheden overholder de gældende krav,
- om kvalitetsstyringssystemet, herunder dokumentationssystemet, er opdateret,
- om relevante medarbejdere har adgang til og bruger systemet efter hensigten, og
- om der er forslag til forbedringer, og hvordan disse forbedringsforslag håndteres.

13.2. Energimærkning

Ingen supplerende krav.

14. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afsnit 8.2.3 Overvågning og opmåling af processer

14.1. BedreBolig

Ingen supplerende krav.

14.2. Energimærkning

Mindst 10 % af alle indberettede mærkninger af enfamiliehuse og 5 % af alle indberettede energimærkninger af flerfamiliehuse m.v., som udføres af en energikonsulent, skal gennemgås af en anden energikonsulent med kompetencer i henhold til afsnit 11-12 i bilag 1 til at udføre den pågældende mærkning. En energikonsulent kan ikke gennemgå egne energimærkninger. Gennemgangen skal ske senest 3 måneder efter at energimærkningen er indberettet. Energimærkningerne skal udvælges tilfældigt, så de er repræsentative for konsulentens energimærkninger. Hvis 10 % henholdsvis 5 % ikke udgør et heltal, oprundes til nærmeste heltal (F.eks.: Hvis der er udarbejdet 12 energimærkninger af enfamiliehuse, udgør 10 % 1,2 mærker, som oprundes til 2 mærker.)

Gennemgangen af energimærkningerne skal være grundig, og skal udover gennemgangen af selve energimærkningsrapporten også omfatte gennemgang af baggrundsmateriale og beregninger. Opstår der ved gennemgangen usikkerhed om, hvorvidt registreringerne er korrekte, skal de verificeres.

Resultatet af gennemgangen skal forelægges den energikonsulent, der har haft ansvaret for mærkningen.

Kommentarer og spørgsmål fra gennemgangen skal vurderes som led i kvalitetsstyringen. Hvis der påvises fejl ved energimærkningen, skal virksomheden sikre, at disse berigtiges over for kunden, som har fået mærkningen.

Virksomheden kan indgå aftale med og anvende en eller flere underleverandører til gennemførelse af gennemgangen. Virksomheden skal gennem aftale sikre fortrolighed og uvildighed. Desuden skal det dokumenteres, at gennemgangen foretages med den krævede kompetence, jf. ovenstående.

Der opbevares dokumentation for stikprøvegangen, og resultatet indgår i ledelsens evaluering af kvalitetsstyringssystemet.

15. Vedr. DS/EN ISO 9001:2008, afsnit 8.2.4 Overvågning og måling af produktet

15.1. BedreBolig

Ingen supplerende krav.

15.2. Energimærkning

Virksomheden skal som minimum sikre, at der gennemføres følgende procedurer med henblik på sikring af kvaliteten i energimærkningen.

Energikonsulenten skal inden aflevering af energimærkningsrapporten til kunden, gennemlæse rapporten med henblik på at vurdere, om energimærkningsrapporten opfylder kvalitetskravene og kravene i sin helhed, beskrevet i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om Håndbog for Energikonsulenter. Hvis der opdages fejl eller mangler (f.eks. i stamdata for bygninger), eller hvis beregningsresultater eller konklusioner ikke virker rimelige og velbegrundede, skal baggrunden herfor overvejes og eventuelt undersøges, hvis der er behov herfor, og eventuelle fejl skal rettes. Desuden skal virksomheden overveje, om fejlene og manglerne giver anledning til ændringer i procedurerne til sikring af kvaliteten.

Virksomhederne skal sikre sig procedurer for at sikre en høj kvalitet i energimærkningerne.

Virksomhederne skal til enhver tid sørge for, at procedurerne bliver overholdt. Ved alvorlige eller gentagne fejl i energimærkningerne eller svigt i procedurerne skal de certificerende organer udelukke virksomhederne fra at indberette energimærkninger i en periode, indtil virksomhederne har sikret sig, at de pågældende alvorlige eller gentagne fejl ikke opstår igen.

Virksomhederne er forpligtet til, i henhold til DS/EN ISO 9001 og punkt 10 i bilag 1, at lade resultater af virksomhedernes egne stikprøvekontroller indgå i ledelsens vurdering af kvalitetssikring i energimærkninger.

Virksomhederne skal dokumentere overfor de certificerende organer, at forholdene er bragt i orden, før firmaerne kan indberette energimærkninger igen. Denne dokumentation kan f.eks. bestå i, at virksomheden ved en tjekliste kan vise, at procedurerne bliver fulgt nøje ved udarbejdelse af energimærkninger.

16. Vedrørende DS/EN ISO 9001:2008, afs. 8.5 Forbedring

16.1. BedreBolig

Virksomheden skal ved den interne og eksterne gennemgang af kvalitetssikringssystemet hvert 3. år, samt i forbindelse med kundeevalueringer efter endt ydelsesforløb, vurdere eventuelle forslag til forbedringer til systemet og vurdere, hvordan disse forbedringsforslag håndteres.

16.2. Energimærkning

Ingen supplerende krav.

Bilag 4

Energistyrelsens supplerende krav til akkrediterede certificerende organer, der skal varetage opgaven med dobbeltcertificering og overvågning af kvalitetsstyringssystemer

Det certificerende organ akkrediteres i henhold til DS/EN ISO/IEC 17021 og dette bilag til at erklære overensstemmelse med DS/EN ISO 9001 og bilag 6

Supplerende krav til DS/EN ISO 17021

1. Vedr. afsnit 7.1 Ledelsens og personalets kompetence:

1.1. BedreBolig

Følgende kompetencer skal være til rådighed på auditteamet ved dobbeltcertificering og overvågning:

- Have gennemført et uddannelsesforløb efter nærmere bestemmelse fra Energistyrelsen, som indeholder grundlæggende viden om BedreBolig-ordningen.
- Opdateret kendskab til fremgangsmåder for levering af ydelser under BedreBolig-ordningen.
- Grundigt kendskab til BedreBolig-ordningen.
- Fortrolig med bekendtgørelse nr. 1391 af 22. november 2016 om en godkendelsesordning for virksomheder, der leverer rådgivning og projektstyring m.v. i forbindelse med energirenovering af bygningers supplerende krav til ISO 9001.

1.2. Energimærkning

Følgende kompetencer skal være til rådighed på auditteamet ved dobbeltcertificering og overvågning:

- Dokumenteret kompetence i energimærkning (svarende til "energikonsulent", jf. denne bekendtgørelses bilag 1, afsnit 4.2)
- Opdateret kendskab til fremgangsmåder for energimærkning
- Grundigt kendskab til energimærkningsordningen
- Fortrolig med denne bekendtgørelses bilag 1.

2. Afsnit 8 Informationskrav

2.1. BedreBolig

Med hensyn til informationskrav gælder det, at på opfordring af en vilkårlig part, her forstået som den godkendte virksomheds kunder, skal kontrolinstansen give mulighed for at få gyldigheden af en given godkendelse af et kvalitetsstyringssystem bekræftet.

2.2. Energimærkning

Der er ingen supplerende krav.

3. Afsnit 9.3 Overvågningsaktiviteter:

3.1. BedreBolig

Programmet for overvågningsaudit skal mindst hvert 3. år omfatte:

- Virksomhedens gennemførelse af den godkendte virksomheds opgaver under BedreBolig-ordningen (metoder til fastlæggelse af forudsætninger, indsamling af data, beregning og rapportering).
- Gennemgang af stikprøver i rapporter og dokumentationen for de udførte opgaver under BedreBolig-ordningen.
- Gennemgang af virksomhedens stikprøvemæssige 'egenkontrol' af udførte opgaver under BedreBolig-ordningen.
- Virksomhedens behandling af klagesager inden for BedreBolig-ordningen.

3.2. Energimærkning

Programmet for overvågningsaudit skal mindst en gang årligt omfatte:

- Virksomhedens gennemførelse af energimærkning ved en praktisk gennemgang i et en- eller flerfamiliehus omfattende metoder til fastlæggelse af forudsætninger, indsamling af data, beregning og rapportering
- Gennemgang af stikprøver i rapporter og dokumentationen for de udførte energimærkninger.
- Gennemgang af virksomhedens stikprøvemæssige 'egenkontrol' af udførte energimærkninger.
- Virksomhedens behandling af klagesager inden for energimærkningsordningen
- Virksomhedens behandling af indkomne udtalelser og påtaler fra Energistyrelsen

4. Øvrige forhold

4.1. BedreBolig

Det certificerende organ skal løbende fremsende oplysninger om ændringer i status og omfang af udstedte dobbeltcertificeringer til Energistyrelsen.

4.2. Energimærkning

Det certificerende organ skal fra 1. november 2011 løbende fremsende oplysninger om ændringer i status og omfang af dobbeltcertificeringen til Energistyrelsen samtidig med, at de sender det til de dobbeltcertificerede firmaer.

Officielle noter

¹⁾ Bekendtgørelsen gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer, EU-Tidende 2005, nr. L 255, side 22, som ændret senest ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 1137/2008 af 22. oktober 2008, EU-Tidende 2008, nr. L 311, side 1, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2006/123/EF af 12. december 2006 om tjenesteydelser i det indre marked, EU-Tidende 2006, nr. L 376, side 36, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/31/EU af 19. maj 2010 om bygningers energimæssige ydeevne, EU-Tidende 2010, nr. L 153, side 13 og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/27/EU af 25. oktober 2012 om energieffektivitet, om ændring af direktiv 2009/125/EF og 2010/30/EU samt om ophævelse af direktiv 2004/8/EF og 2006/32/EF, EU-Tidende 2012, nr. L 315, side 1, som ændret ved Rådets direktiv 2013/12/EU af 13. maj 2013, EU-Tidende 2013, nr. L 141, side 28.